

edebiyat dergisi
kuzey yıldızı

2

nisan/mayıs 2002

2

ISSN 1303-3476

ederi: 1.000.000 tl

İÇİNDEKİLER

- 1 Pusula - Kuzey Yıldızı
- 2 Sevimli Bir Kuğu Hikâyesi - Emre Sururi
Oku - Sedat Demirkaya
- 3 Dört Mevsim - Özgür Macit
- 6 Biri Şiir Okuyor - Ulaş Nikbay
- 7 Söyleşi: Tekin Gönenc
- 10 Çeviri Şiir: Beyaz Dağ Apaçileri'nin Şiiri - Nice Damar
- 11 *** - Özge Dirik
Şu Sen - Tekin Gönenc
- 12 "Tutunamayan İnsanın İzinde Yürüyen Roman" - Zafer Yalçınpınar
- 16 En Güzel Olduğu Yer - Fatih Özcan
portakallı yârim - Emrah Altınok
Beyitler - Osman Serhat Erkekli
- 17 kelimelerin yetişemediği yerde boğulan çocuk - Murat Akgöz
Görece - Erkut Tokman
- 18 Carmen Neden Kaçtı? - Arzu Çur
- 20 ağlamak isteyen tek ben değilim, günleri üleşiyorum - Alper Akdeniz
- 24 Minibüs - Özgün Ulusoy
- 25 Mabrahar - Mehmet Ulaş Oral
- 28 İnsanı Anlayabilme Yolunda İnsanî Bir Bakış: 'Sevgi' - Emrah Altınok
- 30 Görme Denemeleri - Kadir Aydemir
- 31 Mektup - Gökçe Polatoğlu
- 32 Denizden Çok, Çöplükleri - Ulaş Nikbay
Bahar Sıkıntısı - Vedat Kamer

YAZARLAR

Alper Akdeniz
Arzu Çur (arzucur@hotmail.com)
Emrah Altınok (emrahaltinok@kuzeyyildizi.com)
Emre Sururi (sururi@fisek.com.tr)
Ercut Tokman
Fatih Özcan (fatihozcan@kuzeyyildizi.com)
Gökçe Polatoğlu (prens@kuzeyyildizi.com)
Kadir Aydemir (kadiraydemir@mynet.com)
Kuzey Yıldızı (kuzeyyildizi@kuzeyyildizi.com)
Mehmet Ulaş Oral (mehmetulasoral@yahoo.com)
Murat Akgöz
Nice Damar (tulindamar@ixir.com)
Osman Serhat Erkekli
Özge Dirik (ozgedirik@kuzeyyildizi.com)
Özgün Ulusoy (ozgun_ulusoy@hotmail.com)
Özgür Macit (macit@kuzeyyildizi.com)
Sedat Demirkaya
Tekin Gönenc (tekin_gonenc@hotmail.com)
Ulaş Nikbay (ulasnikbay@kuzeyyildizi.com)
Vedat Kamer (vkamer@kuzeyyildizi.com)
Zafer Yalçınpınar (zaferyal@kuzeyyildizi.com)

Üçüncü sayıda konumuz UMUT olacak. Şiir, öykü ve denemelerinizi editor@kuzeyyildizi.com veya PK 200 81302 Kadıköy - İstanbul adresine gönderebilirsiniz.

Kuzey Yıldızı

E d e b i y a t D e r g i s i

ISSN 1303-3476

Sayı: İki - Nisan / Mayıs 2002
Ederi: 1.000.000 TL

Sabibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ulaş Nikbay

Genel Yayın Yönetmeni
Vedat Kamer

Editör
Özgür Macit

Yayın Kurulu
Emrah Altınok, Özgür Macit, Ulaş Nikbay,
Vedat Kamer, Zafer Yalçınpınar

Temsilciler
İzmir – Emrah Altınok [0535 3935185]
Tekirdağ – Perihan Yakar [0536 3375235]

Kapak & Fotoğraflar
Zafer Yalçınpınar

Düzeltili
Akın Demirci

Baskı: Ceren Ofset

Abonelik
Yurt içi yıllık abonelik bedeli kişiler için
7.500.000 TL, kurumlar için 12.500.000 TL'dir. Yurt dışı
yıllık abonelik bedeli kişiler için 20\$, kurumlar için
35\$'dır. Abone olmak için gerekli ücreti hesap
numaralarına yatırdıktan sonra dekontun PK 200 81302
Kadıköy / İstanbul adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Posta Çeki Hesabı: 1052829 (Vedat Kamer adına)
Banka Hesapları: Türkiye İş Bankası
TL: 1068 0742548 -- Dolar: 1068 3254024

İletişim
PK 200 81302 Kadıköy / İstanbul
e-posta: kuzeyyildizi@kuzeyyildizi.com
web: http://www.kuzeyyildizi.com
telefon: 0535 5549730 [Vedat Kamer]
0535 3287327 [Özgür Macit]
0535 3073862 [Ulaş Nikbay]

PUSULA - editor@kuzeyyildizi.com

“Önümde uzayıp giden, geçmişimdir. Kendimi ona farklı gözlerle bakar kılmalıyım, dünyayı ona farklı gözlerle bakar kılmalıyım, Tanrı'yı ona farklı gözlerle bakar kılmalıyım. Onu görmezlikten gelerek yapamam bunu, ya da küçümseyerek, ya da yücelterek, ya da yadsıyarak. Onu yaşamamın, kişiliğimin geçirdiği evrimin kaçınılmaz bir parçası olarak kabullenmekle tam yapılabilir bu ancak: acısını çektiğim her şeyi onaylamamla.” - Oscar Wilde

Kasvetli bir yağmur havası akşamın içine yerleşmiş, her dakika karanlığı daha yüksek sesle çağırıyor. Apartmanlarda her an başka bir odanın ışığı açılıyor, ben ışığı açamıyorum: kendimi bahara belli etmemeliyim.

Hüzün hâlâ duvarları yıkıyor insanların her –umut verme– çabasında. Kendime yol açmak için attığım ürkek adımlar seni arıyor, imgelerim peşimde.

Gece hatıralarımı bir demet gibi sundu önüme. Aynı geçmiş korkularını farklı odalarda tutuyorduk. Yitirdiklerimin buzuru var sende. Sanırım çarşambanın bir ayrıntısı olarak kalacak bu buzur ikimiz arasında. Oysa ben bunu sessizlikte aramıştım.

Sen uyandığında yüzünde ufak bir iz vardı. İsim koyamadım ona o anda. Hangi rüyayı görmüştün acaba? İçimden Aksaray Express Café'nin balkonunda –ayaklarını ileri geri sallayarak yaşlı bir adamın yüzüne bakan– bir prenses görmüş olabileceğini düşündüm şimdi. Bu rüyayı sen bana dokuz mart tarihli bir mektupta yazmıştın.

Mektuplar... Cevaplanmayanlar geliyor aklıma hemen: yüreğime atılmış çizgilerdi her biri. Sayamıyorum artık. Sen mektuplarıma cevap yazardın. Senin zaten defterlerin vardı adsız, ufak, renkli. Şu anki turuncu. Sayfa kırk altı, kırk yedi: tanışmadan önceydi. Doğru ya, biz geç tanışmıştık. Ama ben senden öğrendim daha az sözle sevdiğimi söylemeyi:

“Sayın Yazar, çok seviyorum sizi. İçimden geldi, söyleyeyim dedim. Rahatsız ettiysem kusuruma bakmayın, gençliğime verin. İyi günler...”

Aralıktı. Buluşup sıcak çikolata içtiğimiz o yerde, seni beklerken, sana, mektup yazıyordum. Usulca yanıma gelip kâğıdı önümden çekmişti. Hızlıca okuyup gülümsemiştin bana. Sonra bir acı öpücük kondurmuştu çatlamış dudaklarıma. Özlem, tanımlamak istemediğim bir duyguydu. Elimden geleni yaptığıma inandığım o anda kalkıp gittim, anlamıyorum... ■

SEVİMLİ BİR KUĞU HİKÂYESİ

Emre Sururi

A Lovely Swan Poem

*The dead swans lay in the stagnant pool
They lay, they rotted, they turned around occasionally
Bits of flesh dropped off them from time to time
and sank into the pool's mire
they also smelt a great deal*

Paula Nancy Millstone Jennings

O kahrolası dediğim Kuğulu Park'ın, en kahredici özelliği hiç kuşkusuz, güzelim ördeklerine rağmen adını aptal kuğulardan alıyor oluşudur. Oraya gidersiniz bir sonbahar gününde, mutlaka kızını belinden tutan, kuğulara kâğıt helva yediren bir adam görürsünüz. İşte o adamdan nefret ederim aslında ben. Benim olmayan her şeye sahiptir. Mutlu bir aile, farkına varılmadan yaşanan (harcanan?) bir yaşam. Oysa ben ne yaparım, ben ellerimi kollarımda kavuşturur, arkalarındaki banka oturur, varoluşumun her saniyesini hissederek kahrolur, o herife küfredirim. Eda o parka gelmez. Orada olacağını bildiğinden gelmez, o zaten kuğuları sever daha çok, ördekler sıradandır. Ördekler benim her şeyimdir. O adam da zaten ördekleri değil, kuğuları besler. Kuğular...

Bir keresinde çok iğrenç bir rüya, bir karabasan görmüştüm, iskeletimsi kuğular dört bir yanıma sarmışlardı, hantalca üstüme geliyorlardı, beni yiyorlardı. Bağırarak uyanmıştım, Eda bana bakmıştı; Eda'nın yeşil gözleri vardır, o kadar güzel değillerdir ama benim için özeldirler işte, onları da hep bulanık hatırlarım, hipermetrobum, yakını iyi seçemem ama iki yeşil kondururum bazen düşlerime, onlarla üstümü örter, öyle uyurum. Eda işte o gece bana o yeşil gözlerle bakmıştı, korkmuştu, benim için korkmuştu ama nedense bir türlü bana sarılmamıştı, öylece kalakalmıştım, kalkıp bir bardak su getirmişti, bir şey demeden de yatıp uyumaya devam etmişti. Niye o gece bana sarılmamıştın ki Eda? Ertesi sabah sordum bunu, hiçbir şeyi hatırlamadı. Anlattım da, ancak ondan sonra sarıldı ama artık neye yarar ki... Yalnız bir adam yalnız başına uyanmalıdır, buna da alışmalıdır. ■

OKU

– diye başladık söze –

bin yılların ışığını gören çocuk
fincan fincan açtı gözlerini
gönül penceresinin önünde
– büyülenmiş – dediler
sonra
aynasını yaratmaya koyuldu
anadilinin mayasından
ateşten gagasıyla
çıt
çıt
çıt
çıt...
renkten renge giren sözcükler seçildi
kanatlandı dizeleri
bulutları aşan sesiyle
arındı işte fânilikten bu sabah
“şair oldu”
bir anıt insan doğdu
şimdi kozasını zorlayan
bilinmeyen peşine düştü de gidiyor hey

açtım yüreğimi
sayfa sayfa yollarına
okuyor
musun?

Sedat Demirkaya

DÖRT MEVSİM

Özgür Macit

Yaz: babaannem

Mevsimlerden güneşti. Bize sıcaklığı anlatan da, toprak anayı mutlu kılan da oydu. Sonra akarsuların sürükleyip götürdüğü topraktan yoksun kayalıkları –benim ağaçsız, ot bitmez dağlarımın, küçükken ata, kapıya, edinemediğim oyuncaklara benzettiğim kayalıklarını– yaktı, kavurdu. Kayalıkları diplerinden sessiz sakin akan sular doyururdu. Dağlardan beslenip hindin denizine giden suların adına ‘tohma’ denirdi. Dağlar bağrılarını yakan sıcağa bakmaksızın, başları yıldızlara en yakın varlıklar oldukları için övünürlerdi.

Oranın elleri kışın yufka, yazın bulgur kokan kadınları vardı. Ayakları nasırlı, derileri yanmış ve toz bürümüş, yüzleri kara, başlarında yazmalarıyla yazın çalışan, kışın çalışan ve hep çalışan kadınlar... Sırtlarına bağladıkları çıkınlara bebelerini katıp, buğday tarlalarında ve kayısı bahçelerinde çalışan... Şalvarları kendilerinden eski ve temiz esvapları bayramdan bayrama, düğünden düğüne çıkan... Toprağın tadı dillerine, kokusu ciğerlerine, ateşi alınlarına işlemiş...

O kadınlar sabahları güneş uyanmadan uyanırlar ve akşamları gece uyumadan uyumazlardı. Toprakla en az kendileri kadar haşır neşir olan erkekleriyle ve sayısı çoğu zaman unutulmuş çocuklarıyla aynı evlerde, o saman, balçık karışımı harç ve odundan evlerde yaşarlardı.

Ben onlardan yalnız bir tanesini tanıdım. Evinden ayrılmazdı. Ayrılnca da yerini yadırgayan çiçekler gibi soluverirdi. Kendi diliyle konuşur, toprağı anlatırdı. Hayatın kendisinden alıp götürdüğü umutlardan yoksundu. En az özümden başka meyvenin yetişmediği dağların bereketten yoksun olduğu kadar...

Yazın kavuran sıcağında gündüz, güneş demeden oturur, sacın başında yufkasını açar, sonra bulgurdan bir yemek pişirir, dedemin gelmesini beklerdi. Bir gün dedem gelmedi. O, ilk defa ağladı.

Mevsim yazdı ve o, diğerleri gibi, boğazından bulgurdan gayri yemek geçti mi rahat edemezdi. Çünkü yaz vakti güneş başakları sarartır, buğdaydan tohum, tohumdan bulgur, bulgurdan ekmek yapmasını köylü bilirdi.

Sonra gece inerti. Yaz olsa da karanlık demek soğuk demektir. Dağlarda mum alevinde başlayan gece, mumun bitmesiyle sona ererdi ve bir mum alevinin sapsarı sesini kimse karanlıktan daha iyi anlatamazdı.

Sonbahar: sigara

Tereddütle girdiğim mahalle bakkalından utana sıkıla bir paket sigara, bir kutu da kibrit istedim. Verdiğim paradan utanarak, yaptığım işten tiksinerik istediklerimi bakkalın elinden aldım ve gocuğumun iç cebine yerleştirdim. Kendimi bakkaldan dışarı attım. Yüzüm kızarmıştı, yaptığım işten çoktan pişman olmuştum. Keskin dönemeçleri olmayan yolu geçtim, Feneryolu’nda bulunan demiryoluna kadar geldim. Yine ve ısrarla, diğer insanların kullandığı alt geçit yerine, tüm yasakları hiçe sayarak ve içimdeki asi insana uyararak demiryolunun üzerinden karşıya geçmeye karar verdim.

Bir trenin hızla gelip boynumu koparacağına dair anlamsız korkumu yenemeyerek, kulağımı raylara dayayıp yakınlarda bir trenin olup olmadığını sorguladım. Tam ben kafamı kaldırıp adımımı atmaya hazırlanırken karşı taraftan gelen trenin sesiyle korkulukların öte tarafına atladığımı ve bunu bir daha yapmayacağıma dair yemin üstüne yemin edişimi unutamam.

Aslına bakılırsa, bilinçaltımda, trenlerin bana korkunç görünen yüzü, sevecen görünen yönünden eziktir. Küçüklüğümde terör kokan Bingöl Dağları’nı aştığımız trenler, bana safra kusturan ve Bitlis tütününün kokusuna mahpus otobüslerden daha çekici gelmiştir. Sevdalı olduğum dağların sarp kayalıklarını yararak, Fırat ve Dicle’nin engin sularının köpüklerini okşayarak, demirin ince ve keskin sesini duyarak yaşadığımız ve kaçınıcı mevki olduğuna aklım ermeyecek kadar küçük olduğum zamanlarda benim tıngır mıngır beşiğim olan trenler...

Bu şehre geldiğimden beri, ne zaman olursa olsun, nereden binersem bineyim, bir yığın işçinin ter kokusunu duyduğum, mavi, kirli mavi trenler...

Trenlerle ve trenlerde olan yüzlerce anımı, lüks kokan ve hemen ötesinde aç insanların yaşadığından habersiz, sıcak evlerinde kendileri gibi şişman, yiyip içip sıçmaktan başka işi olmayan kedilerini ve köpeklerini ve kuşlarını ve bütün hayvanlarını besleyen insanların yaşadığı sokaklara terk edip, Kalamış'taki sayısız yatın olduğu marinayı gören sokağa vardım. Evlerin bahçelerinde güzel kokan ağaçlar vardı. Denizin sonsuz enginliğini gördüğüm an bu kokuların, araba seslerinin ve havanın soğukluğunun beynimde yarattığı uyarılar son buldu. Beynim, kalbim, tüm organlarım denizi, maviyi izlemeye, onu hissetmeye başladı.

Sahile indim. Gidip, ıslak olmasına, soğuk olmasına aldırış etmeden kayalıklara oturdum. Batıdan soğuk bir rüzgâr esiyordu. Benim gibi birini rahatlıkla uçurabileceğini düşündüğüm için, yanımda rüzgârkıran'ın olmasını diledim. Hem o olsaydı, bana sigara da içirmezdi.

Sırtımı batıya döndüm ve kibriti çıkıp sigarayı yaktım. Ben, sigaram ve rüzgârkıran denizin seyrine daldık.

Yazdan kalma bir eylül. Babaannemi düşündüm. O denizi hiç görmemişti. Kendi dağlarında yaşamıştı; oralarda bu mevsim, sarı, kahverengi ve yeşil olurdu. Burada mavi ve kırmızıydı oysa.

Ve tam bu mevsimde O, beni, babamı ve temelini tırnaklarıyla kazıp çamurunu kanıyla kardığı evini bırakıp gitti. Babam yas etti. Sakal bıraktı.

Rüzgârkıran fısıldadı: "Gözyaşlarını sakla dostum, bülbüller ağlamazlar."

Ayrılık üzerimize olsun.

Kış: mezarlık

İkinci ezanın okunduğu vakitti. Güneşin çaresiz çabalarını hiçe sayıp, içimi ısıtmayı sigaramdan umarak sanki insan kadar ufacak, sanki insan kadar kocaman bir şehirdeki ufak bir tarladan geçiyordum. Yazın sütleğenlerle kaplanacak bu tarla, henüz yağın yağmurun etkisiyle ıslak, güneşin yansısıyla ıslık ıslık: 'Ben bereketin toprağıyım' dercesine mutluymuştu. Eğilip kulak vermek, toprağın sesini dinlemek istedim, umutsuzca bakındım, yer çamurluydu. Yapamadım.

Toprağa doğuştan sevdalı, toprağa beşikten sözlüydüm. Bir gün gelecek, kendime dönecek, sonsuz huzura toprakta varacaktım.

Mezarımın üstüne gelip basan bir köpek tarafından rahatsız edildiğimde bunun ayırdına varacaktım.

Ben on sekiz yaşındaydım ama ruhum kaç yaşındaydı onu bilmiyorum. Çelimsizdim, bileklerim bir kuşun kanadı kadar zayıf, vücudum memleketin dağları kadar bakımsızdı. Rengim güneşten değil, doğuştan esmerdi. Toprak işine değmeyen ellerim ve ayaklarım, ayaklarına pabuç değmeyen atalarımın daha nasırlı, sakallarım ot bitmez dağlardaki ağaçlar kadar seyrekli.

"etek sarı, sen etekten sarıydın / kurban olam Beydağı'nın karısını" türküsünü anımsadım. Bu kayısı kenti, bir kadının eteklerine yapışmış çocuk misali Beydağı'nın eteklerine yerleşmişti. Buranın saz misali yaşayan, rüzgâr ne yöne esse o yöne yatan insanları vardı. Tüm Anadolu insanları gibi onlar da en insancıl yetilerinden, düşünmekten alıkonulmuş, daha beşiklerine girmeden köle olmayı, analarının sütünü emmeden yalnız söyleneni yapmayı öğrenmişlerdi.

Bizi insan kılan neydi, diye düşündüm. Kentleri, kentlerin getirdiklerini sevmiyordum: gürültüyü, lüks yaşamı, bütün insanların içinde olan tanınma duygusunu... Kim bilir ne güzel olurdu hâlâ mağara ve kovuklarda yaşadıklarından bahsedilen insanlar gibi yaşasaydık. Belki o zaman, televizyonlarda, konuşmalarda ve tartışmalarda sürekli övülen, *ulaştığımız medeniyet seviyesi* olmaz, belki o zaman yağmurdan sonraki toprakta bulunan solucanlar kadar mutlu olurduk.

Hayvanlar... Bize bağlı olmadan ve bizimki gibi bir uygarlık seviyesine gereksinim duymadan yaşayabiliyorlardı. Hayvan olmanın kazandırdıklarını ve insan olmanın götürdüklerini düşündüm.

Tarladan uzaklaşmak istiyordum, toprakla konuşmaya gidecektim. Toprağın gerçekten canlı olduğunu düşündüğüm bir tek yer vardı. Belki de orası medeniyetin getirdikleri arasında sevdiğim tek yerdi: mezarlık...

Tarlanın çürümüş kapısının üzerinden üstümü kirletmemeye çalışarak atladım. Deremsi bir patikadan geçerek inşaatların olduğu yere geldim. İnşaatlara girmekten küçüklüğümden beri korkardım. İnşaatla kimin olacağı belli olmazdı: sarhoşu, hırsız, tinercisi... Yaşadığım hayatı ve yaşadığım hayatın onlara yaşattıklarını düşündüm. Kendimden bir kez daha tiksindim.

Ölmek demek belki de arınmak demektir. O hâlde mezarlık temiz olanların yeri olmalıydı.

Acaba insan ölünce mi temizlenirdi? Temizlenmek istediğimde mezarlığa giderdim. Orada kirlî ölen fakat şu anda temiz olan insanların etlerinden beslenen ağaçlar vardı. Bu ağaçların temizlediği hava ciğerlerine işler, her seferinde ciğerimde temizlenen kan kalbimdeki pıhtıyı yok ederdi.

Mezarlığın yeni yapılmış kapısından girdim. Tam ortadan bir ark geçiyordu. Arkın bitişiğinde bir çeşme vardı. Sırtında kamburunu taşıyan korkak görünümlü bir ihtiyar, çeşmenin başında duruyor, kovasının dolmasını bekliyordu. Kova suyla dolduktan sonra, götürüp bir mezarın üstüne döktü. Acaba ölümler de susar mıydı?

Arkın yanındaki yolu terk edip babaannemin mezarını aramaya başladım. Kible sanki her seferinde farklı bir yerdeymiş gibi, mezarların kimi o yana, kimi bu yana dönmüştü. Bakımsız mezarlara basmamaya çalışarak ilerledim.

Mezarı bulamadım. Mezarlardan birinin başında oturan yaşlı bir adam gördüm. Yanına gidip çömeldim. Adamın elinde siyah bir poşet vardı, poşetin içinde kaçak tütün. Dudaklarının üzerine uzayan beyaz bıyıklarının bir kısmı aşınmıştı. Aşınmayan kısım ise sigara içmekten sapsarı olmuştu.

– Kimin var amca mezarlıkta? diye sordum.

– Oğlum, dedi, yirmi yaşındaydı, öldü, getirdiler şu kapının yanına gömdüler.

Sesi ölüm haberi kadar siskaydı. Pek iyi anlayamadım. Gece inmişti. Dağlardan usul bir rüzgâr inip adamın elindeki sigaranın ateşini harladı. Geceyi bembeyaz bir çarşaf bürüdü. Sonra çarşaf kanlandı, bir genç kızın bozulan bekâretiyle.

Bu siyah – beyaz bir hikâyeydi.

Bahar: kayısı çiçeği

Mevsimin bahar olduğuna dair şarkılar çalıyor radyolar. Bahar olduğunu haber veriyor gazete kağıdı takvimler.

Memlekette baharın nasıl geldiğini çoktan unuttum. Ama, İstanbul’da, Kadıköy’de bahar rengârenk çiçeklerle, baştan aşağı kırmızı ağaçlarla ve maviye kesmiş denizle gelir.

Ve bu şehirde her kalbe bir ağaç düşer. Kışın yapraklarını döküp çırılçıplak kalan ve bahar gelince yeniden doğan bir ağaç. Her kuşun

saklandığı yerden, o kuş kadar güzel bir çiçek verir ağaçlar. Bu yüzdendir ki dünyanın en güzel çiçeği kayısı çiçeğidir.

Ve memleketten çiçek kokuları çarpar burnuma. Sonra islime girer kayısılar. Kükürdün acı tadı genzime işler. Dedem ile babaannem canlanır gözümün önünde. İslim yemiş kayısı gibi sarı benizleri, buruşuk ve titrek elleri vardır.

Babaannem bana falımın doğru çıkması için, sevdiğime en çok benzeyen papatyayı seçmemi söyler. Ne zaman boynunu bükmüş ağlayan bir papatya görsem, bu söz aklıma gelir hemen.

Ve tanrı tarafından sevgi ilham olur yüreklerimize. İşte yine çil yavruları gibi dağılıyoruz. Hâlâ anlayamadık: Şarap mıydı acı olan, yoksa biz miydik? Önemsizdi. Yine de bulutların hareketi ve yıldızlar bizim elimizde oldukça, mutluluk yağmasına izin vereceğiz her bahar.

Babaannemin varlığından yoksun bir dünyada da mutlu olabiliyoruz artık. Ve pilli radyosunda sesini duyduğu fakat hiç göremediği adam ona yalnız ağlamaklı olduğu zaman hikâyeler yazmasını tembih ediyordu.

Babaannem okumayı, yazmayı hiç öğrenememişti. Bense yepyeni hikâyeler yaratabilirdim. ■

BİRİ ŞİİR OKUYOR (BŞO)

Ulaş Nikbay

Sadık Güneş, Düşünen Siyaset Dergisi'nde yayımlanan "Kamusal Ağlamalar Hakkında Aydın Spekülasyonları" başlıklı yazısında şöyle diyor: "Entellektüel çevrelerin arabesk müzik konusundaki tepkilerinin poptaki yozlaşma ve bayağılaşma karşısında suskunluğa dönüşmesi örtük bir kabulün tezahürü değilse nedir? Rafet El Roman, Yıldız Tilbe, Yeşim Salkım, Sezen Aksu, Kayahan, Ajda Pekkan, Kenan Doğulu, Tarkan, İbrahim Tatlıses, Orhan Gencebay, Ceylan, Emrah isimlerini peşpeşe sıraladığımızda kulağımızı tırmalayan bir şey var mı? Hepsi de artık aynı dünyanın insanları, aynı endüstrinin çarkları, birer marka ve imaj değil mi? Hepsinin de yaptığı iş aynı ekranlardan benzer duygulanımlar ve amneziler oluşturmuyor mu? Madem öyle bazılarını ikinci sınıf ilan etmek hangi meselemizi çözecek? Popüler kültür kavramı ekseninde baktığımızda biçimsel farkların öneminin azaldığını ve kültürü oluşturan değerlerin –alanları ne kadar farklı olursa olsun– birlikte harmanlandığını görüyoruz."¹

Alıntıda bahsedilen harmanlanmaya, şiir kasetleri ve şiir klipleri ile oluşan "popüler şiir" türünün de dahil olduğunu görüyoruz. Şiir kitabı raflarında şarkıcı ve hatta mankenlerin şiir kitaplarına rastlar olduk. Kasetçilerde şiir kasetlerinin sergilendiği özel bölümler açılmaya başlandı. İbrahim Sadri bir pop şarkıcısı kadar önemli satış rakamlarına ulaştınca artık iş çıkırından çıktı. Ben bu yazıda bu önemli eserlerden alıntılar yapmayı uygun gördüm:

*Elma şekeri mi sandın aşkı,
Ne şiirin şiir, ne şarkın şarkı.
Hele bir karılsın, hele bir karılsın feleğin çarkı,
İşte ben o zaman görürüm seni.*

Ahmet Selçuk İlkan

*Güzelisin, Şirinsin, Hemde Şabanesin.
Çektiğim Çileme Tek Babanesin.
Melek mi? Şeytan mı? Bilmem ki Nesin?
Tuzaaktan Tuzağa Atsanda Olur.
Ben Seni Seviyorum Ya
Sen Beni Sevmesen de Olur.*

İbrahim Erkal

*Senin sevdiğin herşeyi seviyorum
Türkülerini memleketinin
Feneri ve kara kartalı senin için
Davamızı ve şiiri sende seviyorum*

Şebnem Kısaparmak

ŞIIRLI ÇIKIN
Aylık Şiir Seçkisi
PK 51 34930
Silivri / İstanbul

KAVRAM KARMAŞA
Şiir Eleştiri Dergisi
PK 271 38002 Kayseri

AMİK
Atatürk Cd. Kızılay İşhanı
Kat:1 No: 24
Antakya / Hatay

BUDALA
Edebiyat Dergisi
PK 2 Üsküdar – İst.

ESKİ
Mart 2002 / Sayı: 5
Sanatta Muhalefet
İmgesi ve Chomsky
Mis Sk. 17/1
Beyoğlu / İstanbul

Burada keselim. Ne de olsa sayıları çok daha fazla ve artmaya devam edecek. Geçen gün adını hatırlamadığım bir mankenin şiir kitabına rastladım. Az önce yeni bir şiir klipi yayına girdi. Şiir kaseti hazırlıkları yaptığını söyleyen bir şarkıcı röportaja başladı. BBG 09 Umut şiirlerini okuyor.

Berfin Bahar Dergisi arka kapak içine A. Selçuk İlkan'ın şiir kasetinin reklamını almış. Maddi zorunluluktan yayımlandığını düşündüğüm bu reklamı içine sindiremeyen dergi, cevabını 43. sayfada E. Açıyba imzalı bir şiirle vermiş. İki dizesi dikkatimi çekti. Bu dizelerle bitirelim:

“Ulen!.. bi’ Ahmet Selçuk İlkan şiiri, yazamadım be kard’şim!..
Ulen!.. ne bi’ klabin oluceek, ne de bi’ kapak resmin: Zurna!”²

¹ Sadık Güneş, Düşünen Siyaset, sayı:15, s.141-142

² E. Açıyba, Kıskaç (!), Berfin Bahar, sayı: 49, s.43.

SÖYLEŞİ: TEKİN GÖNENÇ

Kuzey Yıldızı: Edebiyat dergileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Tekin Gönenç: Edebiyat dergileri son zamanlarda oldukça çoğaldı ve iyi ki de çoğaldı. Yeni dergiler aracılığıyla, amatör yazarlara ve yolun başında olan gençlere olanaklar yaratılmış oldu. Herhangi bir nedenle hakkını alamamış, belirli dergilerde yayınlanması gerekirken yayınlanmamış eserlere ve bu eserlerin yazarlarına yararları açısından, edebiyat dergilerinin çoğalmasının çok önemli bir girişim olduğunu söyleyebilirim. Bu tip yayınlarda süreklilik çok önemlidir. Ülkemiz koşullarında zor olmasına karşın dergiciliğe başlarken, derginin sürekliliğine inanmak ve devamlılığı ilke edinmek gerekiyor. Bu olmayacak bir şey değildir. Türkiye’de hep süregelen, özellikle şiir ortamında kendini gösteren bir durum da şudur: dergiler yayın hayatına başlarken bir bildirge yayınlılar. Bu bildirgede derginin hangi amaçla yola çıktığından ve hâlen nasıl bir poetika izleyeceklerinden söz ederler. Fakat zamanla dergiyi yönetenler bazı nedenler yüzünden bildirgenin dışında kalabiliyorlar. Derginin bildirgesinde sözünü ettiği poetikanın sık sık dışına çıkması, derginin kimliğinden ödün vermektir diye düşünüyorum.

KY: İnsan faktörü işin içine girdiğinde, çeşitlilik ortaya çıkıyor, herkesin poetik anlayışı aynı çerçevede olmuyor.

TG: Ben şu açıdan düşünüyorum, eğer bir bildirge yayınlıyorsanız ve belirli bir şekilde varolacağız diye söylemlerde bulunuyorsanız, bahsettiğiniz şekilde olmanız gerekir. Okuyucular ve edebiyat çevreleri sizden bunu bekler. Bu sorumluluk isteyen bir şeydir. Eğer bildirge yayınlamadan dergi çıkarıyorsanız, ki benim tercihim budur, belli sınırlara sadık kalmak zorunda değilsiniz.

KY: Şiir anlayışımız ve bakış açılarımız değiştiği, geliştiği için bunun mümkün olmadığını söyleyebilir miyiz?

TG: Hiçbir oluşum tek başına değildir, genel oluşumun bir yansımasıdır. Sanatta değişim kaçınılmazdır ve o değişime ayak uydurmak bir yerde sanatçının görevidir. Örneğin bugün internet dünyasına giriyoruz; dün yoktu, ama bugün var. Çünkü şairler internet ve benzeri yenilikler olmadığı için onlardan söz etmiyorlardı. Günümüzde bu yenilikler neden

şirde yansımasını bulmasını? “Değişmeyen tek şey değişimdir.” söylemi her zaman için geçerliliğini koruyacaktır. Bir şeye illaki sadık kalmak, varolan değişime direnmek anlamsız diye düşünüyorum.

KY: Edebiyat dergilerindeki bu artış kalitenin düştüğüne dair bir kaygı gündeme getirdi.

TG: Bence bu konuları fazla önemsememek lâzım. Dergilerin ulaşacağı bir hedef ve tutturduğu bir yol varsa, sağdan soldan gelen laflara pek kulak asılmamalı diye düşünüyorum. Biraz önce söylediğimi yineliyorum: Bir bildirgeyle çıkmanın birtakım riskleri vardır. Oysa sanatta esneklik gereklidir. Benim görüşüme göre sınırlar koymak pek doğru değil. Eskiden de böyleydi. Örneğin Garip akımı... Eskiye dışlayan Garip şairleri, Tanzimat döneminden beri süre gelen eski şiir anlayışına tamamen başka bir şekilde yaklaşıyorlar. Eskiye reddediyorlar ve yeni bir akım başlıyor. Arkasından fazlaca etkisi olmayan Mavi akımından sonra İkinci Yeni çıkıyor ortaya. Bunların içinde somut bildirgesi olan tek akım Gariptir. Orhan Veli ve arkadaşları tarafından hece vezni ve imge dışlanmıştır. Mavi Dergisi, Ankara’da çıkan bir akımın temsilcisidir. Türkiye’de yeni şiir akımları, bir rastlantı mıdır nedir, Ankara’da oluşmuştur. Mavi, İkinci Yeni akımlarının birebir bildirgeleri olmamıştır, ama ciddi eleştirileri vardır. Bu akımların bildirgesi olmamasına karşın yenileşme için açtıkları kapılar ortadadır. Sizin de bir bildirgeniz yok. Ben Kuzey Yıldızı’nı son dönem şiirlerinin ağırlıklı olduğu bir dergi olarak görüyorum, son dönem derken de seksen sonrası yazılmaya başlanan şiirleri kastediyorum.

KY: Şu an şiire olan ilgi arttı. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

TG: Şiir ortamı eskisinden daha iyi. Eskiden beri bazı kopukluklar vardı. Okurla şair arasındaki kopukluklar yavaş yavaş azalmaya başladı. Bu durum gençlerin çabasıyla oluşuyor, üstelik gençler iyi şiirler de üretiyorlar. İyi şiirler üretilmediği, şiirde imge yoğunluğunun arttığı ve bu yoğunluğun okurla şairi birbirinden uzaklaştırdığını savunanlar da var. Hatta bazı okurlar şiirin aşırı soyuta, karanlığa ve anlamsızlığa yöneldiğini, imge salatası hâline geldiğini düşünüyor. Ben ise, her dönemde olduğu gibi değişik yapıdaki şiirlerin bir arada olduğunu düşünüyorum. Birtakım dengeler sağlanıyor gibi. Yeni arayışlar var ve bu yeni arayışların olması gerekir. Fakat bazı şeylerin eksik olduğunu da söylemek gerek. Bazı şairlerin eskiyle bağını tamamen kopardığını görüyorum. Eskiler tadında yazılsın anlamında söylemiyorum. Çünkü eskiler dönemini tamamlamıştır. Fakat her dönemde eskiler yeni doğurmuştur. Yeni şiirler eski şiirlerden yararlanacağı öğeleri almıştır ve daha başka bir şiire doğru yönelmiştir, zincirin halkaları gibidir. Aruz vezni, iç ritmi ve iç müziği getirmiştir. Hececilerde ise kalıp ve disiplin vardır. Disiplinin ve iç sesin bugünün şiirine taşınabilmesi, şairin bu öğelerden birtakım kazanımlar sağlaması çok doğaldır. Bütün sanat dalları için düşündüğümüzde donanımlı olmanın hiçbir şey kaybettirmediğini, aksine kazandırdığını görüyoruz. Ama gününü tamamlamış şiir akımlarının bugünün şiirine hâkim olması diye bir şey söz konusu olamaz. Mevlâna'nın dediği gibi: "Dün dünde kaldı cancağızım, yeni şeyler söylemek lâzım." Herşeyi bilmeliyiz ama kendi şiirimizi kendimiz oluşturmalıyız diye düşünüyorum.

KY: Yeni oluşumlarda, şiirin içindeki imgelerin, okura duyumsatmak istenenden ve kendi bütünlüğünden uzaklaştığını görüyoruz. Sizce bunun sebebi nedir?

TG: Eğer imge, şair tarafından şiirin başat öğelerinden biri diye kabul ediliyorsa, farklı bir önem kazanıyor. Bazıları benim her dizem değişik imgelerden oluşsun diye düşünüyor ve şiirin kendi ayaklarının üzerinde durup durmadığını önemsemiyor. İmge önemli ama özgün, dengeli ve dozunda olmalı. İngesiz şiir düşünülemez; fakat şiiri tamamen birbirinden kopuk imgeye boğarsanız şiir kendini kaybeder. Tamamen havalarda uçan imgelerle bir yere varılabileceğini düşünemiyorum.

KY: Şiirin içindeki öğelerden bahsettik, biraz da dışındaki öğelerden bahsedelim. Şiir etken mi, yoksa edilgen mi olmalıdır? Yüksek sesli mi olmalıdır?

TG: Şiir, yüksek sesli veya alçak sesli olabilir ama mutlaka bir şey anlatıyor olmamalı bence. Demek istediğim şiirin bire bir öykü anlatır gibi bir şeyler anlatmamasıdır. Şiir, okuyucusuna birtakım ipuçları verebilir ama tamamen kendini açığa vurmaz.

KY: Bu okuyucunun hayal gücüne ket vurmak gibi bir şey değil mi?

TG: Şair okuyucuya şiiri taşırken okuyucuyu programlamamalıdır. "Ben okura şunu göndermeliyim." dememelidir. Okur okuduğu şiiri kafasının içerisinde yeniden oluşturmalı, yeniden yazmalı.

KY: Şiirde bireysellik hakkında ne düşünüyorsunuz?

TG: Örneğin şiirde kendinizden söz ediyorsunuz. Ama toplumda yaşıyorsunuz ve toplumun bir parçası olarak birtakım etkileşimler altındasınız. Acılarınız, sevinçleriniz var. Aşklarınız, terk etmeleriniz, terk edilmeleriniz var. Bunları kendiniz olarak anlatsanız bile toplumda sizin gibi olanlar çoktur. Anlattığınız mutlaka size benzeyen birilerine gidiyordur ve o birileri şiiri okuduğu zaman "Keşke ben de böyle söyleyebilseydim, bunu ben yaşamıştım, duyumsamıştım, bu ben'im işte!" diyebilir. Siz kendinizi yazdığınızı düşünürken mutlaka bir başkasını yazıyorsunuzdur.

KY: Bazı genç şairlerin, güzel tınısı olan kelimeleri not edip, yan yana dizerek şiirler yazdıklarını biliyoruz. Bu konu hakkında neler söyleyebiliriz?

TG: Ben bu şairleri 'şiir mühendisleri' olarak tanımlıyorum. Montaj şairleridir bunlar. Bunların dışında bazı şairler vardır ki, esinlenmeyi masa başında çalışarak gerçekleştirirler, çok iyi birikimleri vardır, kalıcı eserler üretmişlerdir. Onlara saygım sonsuz. Ama dediğiniz gibi birtakım imgeleri bir yerlerden bulmak ve bunları şiire monte etmek şiirle bağdaşmaz. Belki de imge salatası denmesinin nedeni bu durumdur. İngeler arasında bir bağ olmalı. Montaj yapıldığı zaman dizeler arasındaki gerçek bağlar kayboluyor. Bu şairlerin şiirleri okuyucuyu bir yerlere götürmüyor. Aksine okuyucuyu şiirden uzaklaştırıyor.

KY: Şiirinizin gelişimi ve hayat hikâyenizden bahsedebilir misiniz?

TG: Ben şanslı bir ailede doğdum. Annem ve babam Atatürk ilke ve devrimlerine gönülden bağlıydılar. Annem 1930'li yıllarda yirmi yaşlarında iken 'beni istediğiniz yere atayın' diye dilekçe verdikten sonra Yıldızeli'ne (Sivas) atanmış. Bugün bile zordur 20 - 22 yaşlarında bir genç kızın İstanbul'dan kalkıp da: 'beni nereye tayin ederseniz edin' demesi... Öğretmen ve hemşire olarak İstanbul'dan Yıldızeli'ne gidiyor annem ve emekli olana kadar hiç İstanbul'a dönmüyor. Kadınlara yeni harfleri öğretiyor, kitaplar okutuyor, birtakım etkinlikler düzenliyor. Babam anneme "Sen isimsiz kahramanlardansın." derdi. O da hukuk öğrenciliği sırasında Atatürk'ün ilk Büyük Millet Meclisi'nde H. V. Velidedeoğlu ile birlikte kâtiplik yapmış ve yargıç olarak Yıldızeli'ne atanmış. Orada annemle evlenmişlerdi. Okuma alışkanlığım bu aile ortamında gelişti. İlkokulu Yıldızeli'nde liseyi Sivas Lisesi'nde tamamladıktan sonra üniversiteye başladığımda ulusal gazeteler bana belirli sayfalarda yer verdiler. Gençlik sayfalarını düzenliyordum. Köşe yazıları yazıyordum. Şiir yazmaya o günlerde başladım. Eczacılık Fakültesi'nde öğrenciydim, orada benden başka edebiyata meraklı olan yoktu. Ben de Edebiyat Fakültesi'ndeki çocuklarla arkadaşlık etmeye başladım. O dönemde ikinci fakültede öğrenim görmek mümkündü. Ben de öyle yaptım. Edebiyat fakültesine yazıldım. Eczacılık fakültesinin son sınıfında iken, edebiyat fakültesinin de üçüncü sınıfına gelmiştim, maddi getirisinin fazla olacağı düşüncesiyle eczacılık fakültesini bitirmeyi tercih ettim. Sonra bir burs sınavını kazanarak Amerika'ya gittim. Ann Arbor'da Michigan Üniversitesi'nde psikofarmakoloji eğitimi gördüm. Bu ara bir çok gezi yaptım. Dünyada görmediğim ülke kalmadı gibi. Bunlar benim için kazanımlardı. İnsanları tanıdım, insanların yaşamlarına girdim. Kafamın içerisinde değişik renkler oluştu. Bunların şiirimde yansımaları mutlaka olmuştur. İlk şiirimi üniversiteye yeni başladığım yıllarda yazdım. Son kitabımdaki ilk şiir, yazdığım ilk şiirimdir.

KY: Bizleri bekleyen yeni çalışmalarınız var mı?

TG: Ben, kitaplaşma olgusuna gecikme gözüyle bakmıyorum. Biraz da ince eleyip sık dokuyan bir tarafım var. Özellikle şiirimde kullanacağım bir sözcük tam yerine otursun diye kafamın içinde uzun

zaman dönüp durabiliyor. Aylarca hatta yıllarca düşündüğüm oluyor. Bu yüzden fazla acele etmiyorum. Yeni bir kitap oluşuyor. Bir, iki ay içerisinde Varlık Dergisi'nde yayınlanan şiirlerimden bazılarının da bulunduğu bir kitap çıkacak. İlk kitaptaki bir şiirin başlığıdır adı da: *Aşk Konuşur Bütün Dilleri*. Umarım değişmez.

KY: Yeni teknikler kullandınız mı kitabınızda, dünyaya yeni bir bakış söz konusu mu?

TG: Zaman ve çağ değiştiğçe, ben de değişim süreci içindeki yerimi alıyorum. İster istemez ona ayak uyduruyorum. Ama benimsediğim kendime özgü çizgiler şiirime yansımıştır. Aziz Nesin'in genç şairler için söylediği bir sözde doğruluk payı var; "Kendi gecekondularını oluşturmadan saraylara talip oluyolar." Ben değişime ayak uydururken bazı ana noktalarda kendim olduğumun farkındayım. Yeni kitabımda iç ses ve biçem açısından fazla bir değişikliğin olmadığını söyleyebilirim.

KY: Genç şairlere önerileriniz nelerdir?

TG: Genç şairlere kendileri olmalarını, özgünlüğü yakalamalarını ve okumaya devam etmelerini öneririm. Şiirin okulu şiir okumaktır ve sonra kendini bulmaktır.

KY: Okuduğunuz, beğendiğiniz şairler kimler? İkinci Yeni akımı hakkında neler düşünüyorsunuz?

TG: Türkçe'yi kullanışı, kıvraklığı ve imge zenginliği nedeniyle Fazıl Hüsni Dağlarca benim çok sevdiğim şairlerden biridir. Oktay Rifat, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever. Yeni şairler ve yazarlar arasında İkinci Yeniyi benimsemeyenler var, biliyorum. Ama çoğunlukta gözlemediğim, İkinci Yeninin etkisinden kurtulanların sayısının az olduğudur. İkinci Yeni şairlerinin şiire kattığı renkler hâlâ geçerli. Sorduğunuz soruya cevap verirken, benim bile aklıma gelenlerin içinde bir çoğu İkinci Yeni şairleridir. Söyleşi için gittiğim okullarda şiirin çok içinde olan gençlere soruyorum, aldığım cevaplar yine İkinci Yeniyi oluşturan isimlerdir. Buda İkinci Yeninin göz ardı edilemeyecek kadar şiirimizin içinde olduğunu gösteriyor. Ünlü şairlerimizden birisi Cemal Süreya'nın bir dizesinden yola çıkarak:

"Lâleli'den kalkan bir tramvaya binen İkinci Yeniciler dünyaya giderler, Orhan Veli ve arkadaşları ise Sirkeci'de inerler." benzetmesini yapmıştı.

KY: Teşekkürler. ■

ÇEVİRİ ŞİİR: BEYAZ DAĞ APAÇİLERİ'NİN ŞİİRİ

Nice Damar

SUYA BATTIĞINDA
NE OLDU GENÇ ADAMA

1

on iki gündür uykusuz o
sonra kuşattı onu su perileri
"gel, dans et bizimle" dediler

sular ülkesinin insanları
denir onlara
dans ediyorlar bizimle birlikte

suyun içinden geldiler onlar
çocuklarıydılar suyun
yumuşak tüyleri vardı tümünün

yakınımıza
suyun bittiği yere geldiler,
yanaştılar bize iyice
sıcacaktı elleri

sisler ülkesinin insanları onlar
sisin ufku kapladığı yerde
dans ettiklerini söylediler tümünün
geldiler
sisin çocuklarıydılar
tenleri
sisin yumuşak dokunuşu gibiydi

yakınımıza
sisin açıldığı yere geldiler
yanaştılar bize iyice
sıcacaktı elleri

dediklerine göre, onlar gelmeden önce
yerden bir boy yüksekteydi ay
ya da yoktu böyle bir şey

dediklerine göre, onlar gelmeden önce
yerden bir boy yüksekteydi güneş
ya da yoktu böyle bir şey

onlar "gel, dans et bizimle" dediler

yine on iki gün uykusuz kaldı o

2

uyandı ve gördü onları
yalnızca o kalmıştı burada
(anımsadı ayağını burktuğunu
dansta)

o ikisi uzaklara gitmişti
gitmişti mısırların büyüdüğü yere
orada oturacaklar artık

gittiler
güzel kabakların büyüdüğü yere
orada yaşıyorlar şimdi

büyük mısırlar
sağlam kökler
büyük saplar var orada

büyük balkabakları
uzun filizler
geniş yapraklar büyüyor uzaklarda

güneşin doğup
hemen battığı yerlerdir oraları

sarı saplıydı balkabakları
büyük karnlıydılar

güçlüydü mısır
tüylü, püsküllüydü

çiçek tozları
ve
çiçyler vardı havada

3

geri döndü doğduğu
insanların mutlu yaşadığı yere
kırgındı annesi, ama bağışladı onu hemen
gitti, geyik avladı kardeşiyle

dünyaya kamaşmayan gözlerine...

Umut tüketir zaman,
adının içinde ne varsa,
bire on oynar karanlıkta.
-gözler önceden okumalıdır ışığı-
geceden aydınlığa bir adımda sevgili,
haciz gelir ellerine bir yazarın.

Kanın kokusunda konaklayan,
puslu bir komutandır zaman.
-gözler önceden okumalıdır ışığı-
geceden aydınlığa bir adımda sevgili,
gerçekçiliğin peşindeki bir ressam,
kestiği ayaklarını tuvale çizer.

Geçerken bıraktığımız değerleri,
sinsi sinsi toplayan bir hurdacıdır zaman,
sendekini benim ulaşamayacağıma satar.
-gözler önceden okumalıdır ışığı-
bu gecedan aydınlığa bir adım imkânsızdır sevgili;
neyi değiştirir,
aynı yere bırakmış olmamız içimizi...

Özge Dirik

ŞU SEN

şu sen
içinde darağaçları büyüten

dayayıp camlara başını
şimdi ağlarsın
bilmez miyim

üstünde ay dolanır gecenin
az sonra sıyrılır çıkar kınından
o vurdumduymaz kent
ve içinde
seni terk eden çocuk

ardarda yangınlar başlar
içinin firdönen aynalarında
her kareden fırlar bakışları
yumsan gözlerini o
açsan o

siz ki
yaylım ateşinden çıkmış
ne sevdalar yaşadınız
hiç de melez bir aydınlık değildi
bölüştüğünüz

bilinmezlere açılan o anafor
şimdi neden zorluyor sınırlarını
düşgücünün

şu sen
beti benzi kül
uçursan mı pencerelerden
hep ona sakladığın kendini

yoksa
sarsak bir hançerin ucunda
gidip gidip gelsen mi
kendi çıkmaz sokaklarında

Tekin Gönenç

Tekin Gönenç
Gönlü Güvercinli Kadın

4. Baskı

Varlık Cep Kitapları

“TUTUNAMAYAN İNSANIN İZİNDE YÜRÜYEN ROMAN”

Zafer Yalçınpınar

“Halka doğrunu söyleme iddiasında olanlar, onlara güncel başarılar sağlayacak küçük hesaplar peşinde koşarlarsa önce halkın karşısında saygınlıklarını yitirirler. Sanatçının vazgeçilmez bir tutkusu saydığım özgürlüğü, böyle küçük çeteler içinde yitirmeyi hiç anlamıyorum.” - Oğuz Atay

1923 yılından bugüne kadar olan dönem kabaca incelendiğinde, Türk romanının konu içeriği ve yazım tekniği açısından iki büyük dönemeç geçirdiğini söyleyebiliriz. Cumhuriyetin ilânıyla yaşanan siyasal, toplumsal ve kültürel değişimin ortaya çıkardığı “köy romanı” bu dönemeçlerden ilki olarak kabul edilmektedir. “Köy romanı” aracılığıyla o döneme kadar sözü edilmemiş olan Anadolu insanının yaşamı, dünya görüşleri, düşünce biçimleri, alışkanlıkları, davranışları, kaygıları ve özelemleri anlatılmıştır. İkinci büyük dönemeç ise toplumda yaşanan siyasal çalkantıların ve kentleşme olgusunun ortaya çıkardığı bunalım, yabancılaşma, aydın insanların yalnızlığı gibi pek çok konunun batılı yazarlar tarafından kullanılan yeni yazım teknikleriyle işlenmesidir. Örneğin “bilinç akışı ve iç konuşmalar” bu tekniklerden biridir. İşte tam bu noktada, anlatım ve biçim açısından bir “ilk” ile karşılaşırız. Oğuz Atay tarafından kaleme alınan “*Tutunamayanlar*”, Cumhuriyet sonrası Türk roman tarihindeki ikinci dönemecin en önemli, en atılcı eseri olarak kendini gösteriyor.

“*Tutunamayanlar*” içeriğiyle ve içeriğini sunuş tarzıyla klâsik roman geleneğine yönelmiş bir başkaldırıdır. Bu durumun en açık göstergesi romanın kurgusunun tektonik olmayan yapısıdır. Sonuca doğru konu-olay tutarlılığı içinde ilerlemek yerine, olayların içerisindeki ayrıntıların üzerine giden, olayların zincirleme örgüsünü sıradan biçimde okuyucuya vermeyen “gel-git” bir yapıya sahiptir. Ayrıntılar ve yüklü açıklamalar çoğu zaman ardışık düzende değildir. Romanda yer alan karakterler salt olayları vurgulamak veya serüven yaşamak için değil, tersine, olaylar kahramanların ruhsal yapısını çözümlmek içindir. “*Tutunamayanlar*”da ayrıntılar bilinçli olarak ayıklanmamıştır. Çünkü Oğuz Atay’ın roman anlayışındaki ayrıntılar çürük şeyler değildir ve ruh çözümlmeleri için

projektör görevini üstlenmişlerdir. Oğuz Atay romanın kurgusunda bütün anlatım olanaklarını denemiş, olay parçacıklarının içindeki her ayrıntıyı okuyucuya titizlikle vermiştir.

1970 TRT roman ödülünü sahiplenen 776 sayfalık “*Tutunamayanlar*”, Oğuz Atay tarafından karmaşık anlatım teknikleriyle işlenmiş, iç ve dış konuşmalarla donatılmış dört bölüm, yirmi bir alt bölümden oluşuyor. Eserde bu bölümlere ek olarak “Sonun Başlangıcı”, “Yayımcının Notu” ve “Turgut Özben’in Mektubu” isimli üç özel bölüm daha bulunmaktadır. Bu özel bölümlerde romanın iskeleti okuyucuya anlatılmakta, kurgudaki boşluklar doldurulmaktadır. Romanın geri kalanı ise ruh çözümlmeleri ve konuyu desteklemek için gelişen olay parçacıklarının yoğun ayrıntıdır.

“*Tutunamayanlar*” çok bilindik iki kutup hakkındaki bir çok konudan ve çekişmeden bahseder. Bir tarafta batı kültürüyle rastgele bezenmiş, yerleşik küçük burjuva yaşantısının sıkıcılığı ve sıradanlığı dururken, diğer tarafta sanatçı ruhlu insanların toplum kurallarıyla olan çelişkileri ve iç hesaplaşmaları vardır. Bunun yanı sıra küçük burjuva yaşantısı, ironi içeren deyişler ve zekice benzetmeler aracılığıyla alaya alınmıştır. Oğuz Atay iğneleyici zekâsını ve mühendisliğinden kaynaklanan sistematik düşünce gücünü eserine yansıtmış, böylece hicivle zenginleşmiş uzun cümleleri ve birleşik kelimeleri ustaca kullanmıştır.

Romanda bulunan ilginç anlatım deneylerini incelemeyen önce romanın baş karakterlerinden ve kurgusundan bahsetmek yerinde olacak diye düşünmekteyim. “*Tutunamayanlar*”da iki baş karakter vardır: Selim Işık ve Turgut Özben. Bu karakterler önceki paragrafta bahsettiğim kutuplaşmanın simgeleri sayılabilir. Turgut’un ve Selim’in yanı sıra sonuca ulaşmak için roman boyunca tanımlanan gizli bir karakter daha vardır. Bu gizli karakteri “Tutunamayan İnsan” diye tanımlayabiliriz. Romanın sonunda bulunan, “Türk Tutunamayanlar Ansiklopedisi”, açıklanmak ve anlatılmak istenen “Tutunamayan İnsan” portresinin ulaştığı noktalardan biridir. “Tutunamayan insan” çerçevesi romanın

tümünde sunulan ayrıntılarla birlikte, bunalımları, çelişkileri ve olaycıklar karşısındaki düşünceleriyle, yavaş yavaş, bilincimize oturur. Dokuzuncu alt bölümden başlayıp, romanın sonuna kadar giderek artan bir şekilde karşımıza çıkan bir diğer isim de “Olrıc”tır. Olric, Turgut Özben’in iç benliğidir. Turgut Özben’in burjuva hayatından uzaklaştığı kadar kendi iç benliğine, Olric’e yakınlığını görüyoruz.

Turgut Özben, küçük burjuva yaşamının içine gömülmüş genç bir mühendistir. Arkadaşı Selim Işık’ın intiharını bir gazete haberinden öğrenir ve sarsılır. Turgut, Selim’in intiharının sebebinin araştırmaya girişir. Öncelikle Selim’in diğer arkadaşlarından Metin ve Esat’la görüşür. Başlangıçta karanlıkta olan Selim’in karakteri bu görüşmeler sonucunda aydınlanmaya başlamıştır. Metin ve Esat’ın arkasından Süleyman Kargı’yı bulur. Süleyman, Selim’in yazdığı 600 mısralık şiiri Turgut’a verir. Bu şiirden ve Süleyman Kargı’nın izlenimlerinden Selim’in duygulu, olumsuz, sabırsız ve yaşantısında cansız olduğu anlaşılmaktadır. Turgut Özben, Selim ile ilişkisi olan Günseli isimli bir kızla tanışır. Günseli’nin anlattıklarıyla birlikte Selim’in “tutunamayan insan” kimliği aydınlanmaya devam ediyordur. Derken Selim’in günlüğü ortaya çıkar ve karanlıkta kalmış ufak noktalar, bu günlük ve Selim’in son günlerinde yazdığı “*Türk Tutunamayanlar Ansiklopedisi*”nde anlatılan kişiler aracılığıyla sonuca ulaşır. Turgut Özben, Selim’in hayatı üzerine yoğunlaştırdığı düşünceler sonucunda kendi benliğini tanımaya başlar. O da tutunamayanlardan biridir. Hayatını sıradan alışkanlıkların yönettiğini fark eder. Evinden ayrılır, bir trene biner ve gözden kaybolur.

“*Tutunamayanlar*”, anlatım şekilleri ve deneyleri açısından büyük bir zenginlik barındırır. Bazı eleştirmenler romanda bulunan anlatım çeşitlemesinin romana tıktırılmış gereksiz zorlamalar olduğunu ileri sürerek bu durumu yadırgarken, bazı eleştirmenler ise Atay’ın sıra dışı anlatım deneylerinin konuyu derinleştirmek, “Tutunamayan İnsan” vizyonunun parçalarını oluşturmak açısından gereken önemli donanımlar olduğunu ileri sürmektedir. Şüphesiz ikinci görüş daha doğrudur. “Tutunamayan insan” portresini oluşturmak isteyen Oğuz Atay, eserdeki ruh çözümlerini, içsel konuşmaları, bireysel ayrıntıları, küçük izlenimleri ve derin iç

hesaplaşmaları anlatabilmenin ancak göreceli anlatım deneyleriyle mümkün olabileceğinin bilincindedir.

Romanda en çok kullanılan anlatım tekniğinin “bilinç akışı” olduğundan edebiyat çevrelerinde bolca bahsedilir. Fakat bu genelleme, bilgisizlikten kaynaklanan bir yanılısamadır. Çünkü “*Tutunamayanlar*”da “alıntılanan iç konuşma” yönteminin ağırlıkta olduğu kesindir. Berna Moran, “*Tutunamayanlar*” üzerine yaptığı incelemede sözünü ettiğimiz iki anlatım tekniği arasındaki farktan ayrıntılı bir şekilde bahseder:

*“Alıntılanan iç konuşma (quoted monologue, ya da direct free speech) diyebileceğimiz bu yöntemde anlatıcı aradan çekilir ve karakterin kendi kendine konuşmasını, düşündüklerini olduğu gibi alıntılar. “bilinç akımı” bu yöntemin özel bir şeklidir. Karakterin akıp giden düşüncesinde mantıksal bağlar yerine çağrışım ilkesi egemendir. Sanki bilincin daha alt tabakalarına inilmiştir ve akıp giden düşünce nebri kişinin denetiminden çıkmıştır. Onun için düzgün cümlelerle de yürümez. Tutunamayanlar ’da bilinç akımı hiç yok gibidir. Temel yöntem alıntılanan iç konuşmadır.”**

Romanda Oğuz Atay’ın dahice kullandığı anlatım deneylerinden bir tanesi de Turgut Özben’in kendi hayatı hakkında kullandığı alaycı “zaman” benzetmeleridir. Bu benzetmelerdeki birleşik cümle yapısının yardımıyla olduğundan daha da somutlaştırılmış ifadeler ilgi çekicidir. Zaman eşyalarla özdeşleştirilmiştir. Zaman benzetmeleri yardımıyla hem Turgut Özben’in hayatının sıradanlığı, hem de yerleşik burjuva yaşantısının, can sıkıcı alışkanlıkların ve önemsiz sayılabilecek değerlerin üzerine kurulmuş olması ince ince alaya alınarak okuyucuya sunulmuştur:

*“Altı parke cilalanması geçti. Yok, o kadar değildi. İki yıkama-yağlama olacak. Daha fazla, en az dört salonşeklini değiştirme oldu. Durun bakayım; bir hesap edeyim. Bir katsatnalma, altı evdeğiştirme eder. Ayrıca, iki yatakodası çalışmaodası değiştirmesi daha var. Evet, tam üç perdeyıkama ediyor. Çok iyi hatırlıyorum, başladığı zaman, perdeleri yeni almıştım. Alışılmış zaman ölçüleriyle hesaplanması güç bir süre. Ben o zaman koltukları pencerenin yanına koymuştum. İnsanın aklında kalmıyor ki: esya akıp geçiyor. O zamanlar daha debriyaj kaçırmyordu. Hey gidi günler! Parkelerde en küçük bir çizik yoktu. Yaşlanıyoruz; eşyalar eskiyor, demek dört hizmetçi kaçması oldu ha!”**

Romanın on beşinci alt bölümünde cesur bir anlatım deneyiyle daha karşılaşıyoruz. Turgut Özben romanın o bölümüne kadar Selim Işık hakkında topladığı bilgileri bir kompozisyon biçiminde ortaya koyar. Bu alt bölümde ilginç olansa 68 sayfa boyunca hiçbir noktalama işaretinin kullanılmamış olması ve ana konudan iraksayan çağrışımlara başvurulmasıdır. Edebiyat çevrelerince ağızdan hiç düşmeyen “bilinç akımı” yöntemi, çağrışımların konudan uzaklaşması biçiminde yoğun olarak görülmektedir.

Oğuz Atay’ın romanında, karşıtlıklardan ve sefaletten yola çıkan, gözlemlere dayanan, ironi dolu, iğneleyici anlatımlardan verilebilecek iki güzel örnek vardır. Bu örneklerden ilki Turgut’un hayat hikâyesinde yerini alan öğrencilik günlerine ilişkin düşünceleridir:

*“Duvarlarda yeni müdürün yeni zeksesizliğini gösteren renkli badanalar üst üste: son müdür Behçet Bey’in sidik sarısı badanasının altında yer yer eski müdür Muhterem bey’in türbe yeşili ve merhum Sami Bey’in çingene pembesi renkleri sırtıyor. Kara tahtanın karalığı sözde kalmış. Öğretmen kairsüsünün ön tahtasında, kadın öğretmenlerin bacaklarına, kalem düşürmek bahanesiyle bakabilmek için açılmış koca bir delik. Perdesiz büyük pencereler, yaldız boyası dökmüş bir soba, kirli ellerimizden leke olmasın diye tokmağının çevresi siyaha boyanmış kül rengi kapı ve hepsinin varlığını ve neden öyle var olduğunu açıklayan beylik cümle: bu fakir millet bu kadarını verebiliyor.”**

Örnek olarak seçtiğim ikinci tahtip gücü yüksek, eleştirici ve hicivci kısım ise hepimizin yakından tanıdığı ve bizi bunaltan bürokrasinin işleyişini, devlet dairelerindeki kaotik devinim ile memurların davranışlarını eleştiren onuncu alt bölümden bir parçadır:

“Şükri efendi! Bana bir çay getir ‘Evet ne istiyorsunuz?’ Şimdiye kadar söylediklerin dinlenmedi çünkü çay içmemi beklemedin; bu nedenle, yeni baştan anlatman gerekiyor, demek istiyor. Ne kadar özülü konuşuyor değil mi? Ayrıca, öksürmemin bir yararı dokunmadı: beni genç gördü. İlk sözlerle baştan savmak istiyor. Sanıyor ki ilk sözü bana söyletmekle, ‘Evrakın sizde olduğunu bana söylediler’ gibi yanlış bir cümleyle başlayacağım ve beni en aşağı iki oda kadar öteye savuracak. Belirsiz başlangıçlardan yararlanmak istiyor. Bu kanlı savaş dışarıdan hiç belli olmuyor değil mi? İşte al sana kesinlik: yazının tarih ve numarası.

*Yalnız bu başarıyla sarboş olmamalsın. Evrakın ona havale edildiğini hemen söylemeyeceksin. Yazı işlerine gittim zimmitle size gönderdiler diyerek, ilk dakikada onu bunaltmaya gelmez. Kendisini çok çaresiz görürse ümitsiz hareketler yapabilir. Meselâ, ‘Bir dakika!’ der, çıkar odadan: bir daha koydunsa bul. Nazlı masal kuşlarıdır ürkünmeyeceksin. Belki de biraz daha beklemeliydim. Ne dersin?”**

Romanın sonlarına doğru ilerlerken, Selim’in günlüğünün ortaya çıkışı okuyucu için bir çeşit rahatlamadır. Bu günlük aracılığıyla Selim’in karakterinin ve temsilcisi olduğu “Tutunamayan insan” benzetmesinin derinliklerine doğru iniş hızlanmıştır. Çoğunlukla Turgut’un bilincinden ya da Selim’le ilişkide bulunan kişilerin ağzından sunulan Selim karakteri, birinci tekil ağızdan yazılan günlüğün etkisiyle, gerginleşmiş, kafasındaki soru işaretleri artmış olan okuyucuyu rahatlatır. Bu aşamadan sonra Selim sahnededir; artık projektörler doğrudan Selim’in iç dünyasını ışıktandırmaktadırlar. Selim’in intihar etmeden önce düşündükleri, çevresinden uzaklaşmasının mertebeleri ile bir türlü bitmek tükenmek bilmeyen içe bakışları, tüm derinliğiyle okuyucunun bilincine işlemektedir.

İncelemenin bu aşamasında Turgut Özben’in iç benliği ile hesaplaşmasında en büyük rolü oynayan, “Tutunamayan İnsan” prizmasından yansıyan bunalmalardan; Selim’in ünlü günlüğünden bazı alıntılar sunmak istiyorum:

*“(…) Sınıf birincisi olduğum halde, sınıfın en aptal çocuğu olduğuma oy birliğiyle karar verilmişti. (...) Onların okulu bitirmesini sağlamışım. Ama bunun onlara ne yararı oldu bilmiyorum. Bana ne yararı oldu? Onu da bilmiyorum (...)”**

*“(…) Kafamda bir sürü süprüntü düşünce olmasaydı, bazen benim bile beğendiğim düşüncelerle dolu olsaydı beynim... kaybediyorum; düzensizlik ve duruma hâkim olamamak yüzünden kaybediyorum (...)”**

*“(…) Sezgilerini nasıl ispatlayabilir insan? Sonradan uydurdun derler. Bu ‘Diyenler’ olmasa belki bir şeyler yapabilirdim. Kulaklarımda sürekli uğultu yapan bu sesler, bu ‘Diyenler’ beni dermansız bırakıyorlar. Sözüümü bitirmeme fırsat vermiyorlar (...)”**

*“(…) Hep birlikte tutunamamayı ne kadar isterdim. Herkes ayrı dalda kaldı. Tek başına bir tadı olmuyor başarısızlığın (...)”**

"(...) onlar hesabına üzülüüyordum. Yorulmuştum da. Adam olmadığı için, insanlığa vekalet ediyordum(...)*"

Bu incelemeye sonuç olarak; Oğuz Atay'ın çağdaş Türk romanı adına bir dönüm noktası olduğunu bir kez daha belirttikten sonra, "Tutunamayanlar" adlı romanından, günümüz insanının çıkmazlar karşısındaki tutuk davranışlarını ve iç dünyasındaki çekişmeleri tanımlayan; dâhice benzetmeleriyle "Tutunamayan İnsan" portresini büyük ölçüde yansıttığını düşündüğüm bir alıntı yapmak istiyorum:

"Beceriksiz ve korkak bir hayvandır. İnsan boyunda olanları bile vardır. Yalnız pençeleri ve özellikle tırnakları çok zayıftır. Dik arazide, yokuş yukarı hiç tutunamaz. Yokuş aşağı, kayarak iner. (Bu arada sık sık düşer.) Tüyleri yok denecek kadar azdır. Gözleri çok büyük olmakla birlikte, görme duygusu zayıftır. Bu nedenle tehlikeyi uzaktan göremez. Erkekleri, yalnız bırakıldığı zaman acıklı sesler çıkarırlar. Dişilerini de aynı sesle çağırırlar. Genellikle başka hayvanların yuvalarında (onlar dayanabildikleri sürece) barınırlar. Ya da terkedilmiş yuvalarda yaşarlar. Belirli bir aile düzenleri yoktur. Doğumdan sonra ana, baba ve yavruları ayrı yerlere giderler. Toplu olarak yaşamayı da bilmezler ve dış tehlikelere karşı birleştikleri görülmemiştir. Belirli beslenme düzenleri de yoktur. Başka hayvanlarla birlikte yaşarken onların getirdikleri yiyeceklerle geçinirler. Kendi başlarına kaldıkları zaman genellikle yemek yemeyi unuturlar. Bütün huyları taklit esasına dayandığı için, başka hayvanların yemek yediğini görmezlerse, acıktıklarını anlamazlar. (Bu sırada çok zayıf düştükleri için avlanmaları tavsiye edilmez.) İlgüdüleri tam gelişmemiştir. Kendilerini korumayı bilmezler. Fakat, gene taklitçilikleri nedeniyle, başka hayvanların dövüşmesine özenerek kavgaya girdikleri olur. Şimdiye kadar hiçbir tutunamayanın bir kavgada başka bir hayvanı yendiği görülmemiştir. Bununla birlikte hafızaları da zayıf olduğu için, sık sık kavgaya ettikleri, bazı tabiat bilginlerince gözlenmiştir. (Aynı bilginler, kavgacı tutunamayanların sayısının gittikçe azaldığını söylemektedirler.) Din kitapları, bu hayvanları yemeyi yasaklamışsa da, gizli olarak avlanmakta ve etleri kaçak olarak satılmaktadır. Tutunamayanları avlamak çok kolaydır. Anlayışlı bakışlarla süzerseniz, hemen yaklaşırlar size. Ondan sonra tutup öldürmek işten bile değildir. İnsanlara zararlı bazı mikroplar taşıdıkları tespit edildiğinden, Belediye Sağlık Müdürlüğü de tutunamayan kesimini yasak etmiştir. Yemekten sonra insanlarda görülen durgunluk, hafif

sıkıntı, sebebi bilinmeyen vicdan azabı ve hiç yoktan kendini suçlama gibi duygulara sebep oldukları, bekimlerce ileri sürülmektedir. Fakat aynı bekimler, tutunamayanların bu mikropları, kasapluk hayvanlara da buluşturduklarını ve bu sıkıntudan kurtulmanın ancak et yemekten vazgeçmekle sağlanabileceğini söylemektedirler. Hayvan terbiyecileri de tutunamayanlarla uzun süre uğraşmış ve bunları sirklerde çalıştırmak istemişlerdir. Fakat bu hayvanların, beceriksizlikleri nedeniyle hiçbir hüner öğrenemediklerini görünce vazgeçmişlerdir. Ayrıca birkaç sirkte halkın karşısına çıkartılan tutunamayanlar, onları güldürmek yerine mahzun etmişlerdir. (Halk gışelere saldırarak parasını geri istemiştir.) Filden sonra, din duygusu en kuvvetli olan hayvan olarak bilinir. Öldükten sonra cennete gideceği bazı yazarlarca ileri sürülmektedir. Fakat toplu, ya da tek gittikleri her yerde hâdise çıkardıkları için, bunun pek mümkün olmayacağı sanılmaktadır. Başları daima öne eğik gezindikleri için, çeşitli engellere takılırlar ve her tarafları yara bere içinde kalır. Onları bu durumda gören bazı yufka yürekli insanlar, tutunamayanları ev hayvanı olarak beslemeyi de denemişlerdir. Fakat insanlar arasında barınmaları -ev düzenine uymamaları nedeniyle- çok zor olmaktadır. Beklenmedik zamanlarda sahiplerine saldırmakta ve evden kovulunca da bir türlü gitmeyi bilmemektedirler. Evin kapısında günlerce, acıklı sesleriyle bağıran ev sahibini canından bezdirmektedirler. (Bir keresinde, ev sahibi dayanamayıp kaçmışsa da, tutunamayan, sahibini kovalayarak, gittiği yerde de ona rahat vermemiştir.) Şehirlere yakın yerlerde yaşadıkları için, onları şehrin içinde, çitle çevrili ve yalnız tutunamayanlara mahsus bir parkta oturtturarak, sayılarının azalmasını önlemeyi düşünmenin zamanı artık gelmiştir." ■

(*) Kaynakça:

- 'Tutunamayanlar'dan yapılan tüm alıntılar İletişim Yayınları tarafından yayınlanan 19. basımdan inceleme amacıyla alıntılanmıştır.
- Berna Moran, Türk Edebiyatı'na Eleştirel Bir Bakış, İletişim Yayınları
- Asım Bezirci, Türk Romanları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

EN GÜZEL OLDUĞUN YER

Senin en güzel olduğun yer gözlerimdi
Siyah beyaz film gibi tadına varamadan kopardın.
Sonra zifiri karanlık.
En masum olduğun yer düşlerim,
Bir annenin şefkatini taşırdı yüzün, ağlardın.
Sonra zamansız ayrılık.
Senin en tenha olduğun yer ellerimdi
Bir kelebeğin ürkekliğinde konar, kaçardın.
Sonra çocuksu tuhafılık.
Gecenin en sessiz matemini yaşıyordu
siyah giymiş kırılğan saçların,
Solgun yüzünde sevmelerin yasak olduğu ülkelerden
kaçırılmış birkaç resim,
Zayıf ellerinde eylül bakışlı kuşların terk ettiği
evlere gelen hüznü mevsim,
Senin en güzel olduğun yer her yağmur
Sonrası gökkuşağına saklanan fotoğrafındı.
Bir güneş doğardı gözlerine bir bulut.
Zindan olsa sürgün olsa yatağım
Sen gözlerime doğardın.

10 Eylül 2000

Fatih Özcan

portakallı yârim

Sen orda perdeni örtersin,
ben burda gözlerimi kaparım geceye.
Düşler kurarım,
edepsiz rüyaları m ol diye.

Sen gözlerini açarsın
sessiz bir kuş gibi,
ben defterimi
uyandır gibi...

Cam silersin kış vakti
ismini yazar gibi,
ben de cam silişini yazarım o deftere
arsız bir şair gibi...

Şimdi bu şiirin de kabuğunu soy e mi
Finike portakal gibi,
bense hiç soyamadığım vücudunu
koklayayım
portakal diye...
Üstüne de beceriksiz sözcüklerimi,
cigara niyetine...

Emrah Altınok

BEYİTLER

XXI

İçimizdeki deniz
İkimiz biziz

XXII

Tanrı kendi'min gölgesi gibi dolaştı evreni
Tanrı'yı öldürmek istedik, öldüremedik

Osman Serhat Erkekli

kelimelerin yetişemediği yerde boğulan çocuk

sen
gözlerinde hangi denizi saklıyorsun çocuk
ağlayamıyorsun yine

sen de Kız Kulesi'ndesin
kendi martına bakıyorsun

o martı ki
seni Kız Kulesi'ne taşıyandı
şimdi dönüp bakmıyor bile
seni hâlâ kanadında sanıyor
sense yüzme bilmeden düşmüşsün
gözlerindeki denize

kelimelerin yetişemediği yerdesin çocuk
korkma

bir gün
boğulmayı da
öğrenirsin

Haziran 2001

Murat Akgöz

Kız Kulesi Fotoğrafları: Serap Gecü

GÖRECE

Bulutlu havalarda beliren
Gizli bir yüzü var bu dünyanın
İçinden çıkacak olan
Karartılı bir günün
Yağmura çalan havasıdır.

Neden hep iyidir içimiz güneş
Neden kötüdür bataklık ve balçık
Neyi hatırlatır iyi bir günün sonu

İşlerin yolunda gitmediği bir gün
Zihne dolan düşünceler
Neden ansır hep bir bulmacayı çözenin
telâşını.

Sor güneşe yüzünü
İyi ve kötüyü
Onlar da değişecek mi
İçimiz gibi.

Erkut Tokman

CARMEN NEDEN KAÇTI?

Arzu Çur

- Biz eskiden başımız sıkışınca sana koşardık. Bir eksiğimiz gediğimiz var mı diye dikkat ederdin bize. Geceleri paltonu çıkarıp bize verirdin. Uyursak üstümüzü örterdin. Açsak karnımızı doyururdun. Sevgilimiz terk etse, bir şişe şarap alır gelirdin en azından.

Biz eskiden seninle gündüzleri de karanlığın olduğu bir yer bulmuştuk. Işığın karanlığına sığır bir sigara yakardık. Bizim eskiden seninle sırtımızda da bir göz vardı. Duvar diplerinde giderken arkamızda ne olduğuna bakardık.

Biz eskiden seninle başka türlü insanların yaşadığı mahallelere sık sık konuk gider, paket paket sigara taşırdık insanlarına.

Değişen nedir bilmiyorum. Fasılalarla boşluğa düşmeyi beceremeyen vücudumuza mı sebep sorayım, sana ihanet eden ciğerlere, beni yarı yolda bırakan böbreğime mi?

Bir mahalleden geçerken sokakların adından başlar, insanların yüzünden bitirirdik. Şehirleri dolanırken soba satma sevdasına, tüm yoksul mahallelerde birer bira karşılığında sobaları tüketir, beş parasız dönerdik kentimize. Kendimizle yüzleşirdik. Birbirimizle de.

Biz eskiden seninle sigara izmariti kadar çok lüks otel tanımiştık. Topladığımız izmaritlerden, bizden önce onu içen kişinin karakterini çözerdik. Yattığımız otel odalarında bir saç telinden, sifonun kullanılışından, perdenin kıvrımından bizden önce orada kalanın dertlerini anlar, içlenirdik.

Biz eskiden seninle yola çıkanları tiye alırdık. Yollar bize çıkardı. Durur beklerdik, seyrederdik gelip geçen yalnızlıkları. Biz yalnız kalmazdık. Başka zamanlara varabilirdi elimiz, uzanır gelecekte bir yaprak alırdık. Üstünde okurduk bütün ilimleri.

Biz eskiden seninle yokluktan varlık damıttırdık. Bakışlardan kıvılcımlı sevdalar çekerek her erkeğe aşk vermenin simyasını yapardık.

Bu yollar yoktu o zaman. Bu ayrılıklar yoktu. Başka kentler yoktu. Başka kalpler yoktu. Başka isimler yoktu. Başka sevgiler? Vardı.

Varken yok olmanın yolunu bulmuştuk. Görünenden de görünmeyeni bilmenin mümkün olduğunu bulmuştuk. Aşkın saatinin

kaçı vurduğunu, kadınların adımlarının neden değişken, erkeklerin ayaklarının neden savurgan olduğunu anlatabilmiştik kendimize.

Şimdi bir tek şey söyle, kim gitti ha? Kim kaldı ha?

Dayanamıyorum. Dostluğuma kanıt anılar sunuyorum bak eteğine. Nasıl unutursun İstanbul'da yeniçerilerin ve haçlıların nal seslerini duyuşumuzu? Sinop'ta hapishane duvarını döven dalgardaki esrarı çözümümüzü? Özgürlüğün dağ başlarında mümkün olabildiğini Harput öğretti ikimize, düzlüklerin insanına yaşanmamak gerektiğini Çukurova.

Başka âlemlerden gelen seslerin tılsımını anlatmak isterken az dayak yemedik camilerde. Yoksullara kandırıldıklarını anlatmak için az dil dökmedik mitinglerde. Sokakların asi kızlarına başka seçenekleri yoksa uçurumun yolunu tarif ettiğimizde pezevenkleri az kovalamadı bizi. Nereye gidiyorsun şimdi?

Başka sokaklar arama boşuna, biz hepsini geçtik. Hiçbir şey kalmadı bir yuvayı sana verebilecek. Yokluğun kıyasına geldiğimizde geri dönmek sana yakışıyor mu, ha?

Sen ki yollara dökendin, sen ki yollardan toplayandın. Sen ki, elimizden tutan, başka kıyıları sağ salım ulaştırırdın. Ölüm ırmağını Nazilerin ateşi altında geçirendin bizi. Nehirde balık tutturun, kuyuda martılara sattırırdın. Bulgarların gözünden sürmeyi çekerken sen vardın. Yunanlara Olimpos ateşi pazarlarken yine sen.

Amerikalılardan çikletleri alıp, Amerikan pazarında Türklere satırdın sen. Türklere semer toplayıp, İtalyan evlerine koyduuran da sen. Karga kanadından karayı çalıp gözüme çeken sendin, manolyadan beyazı toplayıp yüzüme vuran yine sen. Nereye gidebilirsin şimdi yüzümün bir yanı kara bir yanı beyaz dururken?

Yüzüne en yakışan maskeyi Anais'dan almıştık: Satamazsın ki Beşiktaş pazarında.

Güzelim ellerini örten eldivenleri Susan'dan: Döviz piyasasında beş kuruş etmez.

Cam ayakkabıların Carmen'dendi. Don Jose'yi öldürmek dururken onunla evlenmek yakışır mı lan?

Gitme. Terk etme bizi. Yuva kurma. Çocuk yapma. Üstümüzü ört yine. Paltonun

uzunluğu hep geceden kalma olsun. Dostumdan ayrıldım, köpekler uluyor çevremde. Bir şişe şarap getir.

- Bir şişe şarabın lafı mı olur? Ama bırak artık bu sözleri. Başka seçenek mi bıraktınız bana, kaçmaktan başka?

Tamam anlattıklarınızı ben de hatırlıyorum elbet. Hem de daha fazlasını. Saçlarının karasını da soba dumanlarından çalmıştık en üşüdüğümüz kışlardan birinde. Saçına sokulup ısınmıştı bütün ev halkı. Sonra gittiğimiz Osmanlı kasabalarında, şerbet içmiştik biranın üstüne. Nasıl unutturum bize şerbet veren kadının sıcak evinden bayılmamak için kendimizi sokağa atışımızı?

Sen de unutma ama. Bir kez girdiğimiz her sokağa seninle yine girmek zorunda kalırdım. Külhanbeylerin bizi mimlemesine aldırmayalım derdin, dayak yerdik. Daha doğrusu ben yerdim. Seni korurken dayanın çoğunu ben yerdim.

Yunanlarla pazarlığı yaparken Efsun askerlerinin ponponlarını çaldığın için az daha kurşuna dizilecektik. Ticaret hep hırsızlıktı senin için. Yediğin bokları ben temizledim her seferinde.

Sonra şunu da hatırla: Sattığımız sobaların parasını da biraya yatıracakken, son anda elinden alıp memlekete dönüş parasını kurtarabilen -hem de senin elinden- bendim. İki kadındık Çukurova'ya indiğimizde. Taksi şoförleriyle yaylaya çıktın. Sonrasında seni Adana genelevinden kurtaran yine bendim.

Hatırlamadığın başka şeyler de var. İstanbul sokaklarında seni yeniçerilerle haçlıların hiç olmamış savaşları arasından kurtaran bendim. Elindeki bira şişesini kırıp haçlıların üstüne yürüdüğünde sipahilerin arkandan geleceğini sanmıştın. Sonunda yeniçerilerin kazanından seni ben çıkardım. Her yerinden pirinç taneleri akıyordu.

Bazı anları hatırlıyor, bana acı çektirmek için kullanıyorsun bunları. Evet, bana hediye ettiğin cam pabuçlar Carmen'indi. Biz o pabuçları çaldıktan sonra mecburen düşürdü Sinderella ayakkabısının tekini. Carmen bütün temsillerine Sinderella'dan aldığı o tek cam ayakkabıyla çıktı uzunca süre. Büyük karışıklık. Bana, ustana yaraşır bir karışıklık çıkarmanın gururuyla yanımda gezmiştin uzun süre. Ama sen bilmiyorsun, ayakkabılar ayağımı nasıl keserdi? Sırf sen istedin diye, bir kış, ayaklarım

dona dona sokaklarda gezmişim o lanet olasıca ayakkabılarla.

Başka sokaklar arama, yuva kurma, çocuk yapma diyorsun. Beni ihanetle suçluyorsun. Oysa kimse kendine ihanet etmez, hiç anlamadın bunu. Başta neyse hep odur, hiç anlamadın. Hiç anlamadın ki, her yolun başında çizdiğin çizgi, yaptığın mikron saniye sapma yüzünden yolu değiştirebilir. Mitinglerde anlatmaya çalıştığımız buydu. Kızlara anlattığımız uçurum senin sandığın gibi ölüm değil, evleriydi. Bu yüzden dövdü pezevenkler bizi. Camilerde anlattığımız sır sandığın şey, hep bilinendi, bilmeye korktukları için dövdüler bizi. Hiç anlamadın sen bunu.

Şimdi gitme diyorsun. Nereye gittiğimi ben bilmiyor muyum sanıyorsun? Bildiğim her şeyin altından kalkabilirim, bilmiyor musun? Bana eskiden olduğu gibi şimdi de güvensene. Bir kez 'istedim oldu' diye düşünme artık. Bu da bir yol anlamıyor musun?

Evet, evleneceğiz. Don Jose teğmenlikten ayrılacak. Ben dansözlüğü bırakacağım. Hakan Peker bana bir kaset yapacak. Klibimi Emir Kusturica çekecek, MTV'ye çıkacağım. Grammy alacağım.

Hiçbir sözümden dönmeyeceğim. Bu söylediklerimi Beşiktaş pazarında, döviz piyasasında satamam ama müzik piyasasında çok para var biliyor musun?

Paltomun uzunluğu geceyi de gündüzü de örterdi, anlamadın. Anla artık senin üstünü örtmekten yoruldum. Başkalarının acılarına ana olmaktan yoruldum. Şarap taşıyıp aşk kırıntlarına meze olmaktan, sokaklarda başkalarının yerine dövüşmekten, Anais'ın kopyası, Susan'ın resmi olmaktan, Carmen'in eski ayakkabılarını giymekten bıktım artık. Sen ve senin gibilerin bana yüklediği umutlardan, haydutların reisi olmaktan yoruldum.

Şaraptan kastın sana dönmemse eğer, şarabını kendin al. ■

ağlamak isteyen tek ben değilim, günleri üleşıyorum *

birinci gün; okuyorum, eskimiş fotoğraflarımı yırttılar

yüzünü ışıklara dön, kapılar var iğreti hayatlarımıza açılan
yollardaki kesik çizgiler miydi tükenen?
yoksa, levhalarını mı yitirmiştik kaybolup gittiğimiz adreslerin içinde

adını koyamadığım ne çok ölüm var
bak bu yıl nâzım yılı, vatansız şairlerin doğum günü bugün!
çocuklarla toplanıp, günlükte eskimeye yüz tutmuş her ne varsa okuyoruz
–aramızda şair yok, tek avuntumuz bu
korkuyorum başlarına bir iş gelecek, neden diye sorma
bir kalem kendi kafasına kurşun sıkabilir mi, sıktırıyorlar işte

ne çok intihar ettik hatırlasana on sekizimizde, hepimiz birer aşk çalmıştık
–yaşantımızın bahçelerinden
yok olmamızı isteyen sokak serserileri olsa kâfi
koca bir dünya üzerimize yuvarlanıyordu, direniyorduk
sevgililerimizin elini tutmadan kaçırdık yabancı bahçelere

sigarayı bıraktım, haftada bir iki tek atıyorum annem kızıyor
yıl iki bin iki, ikinci üniversitem kimse inanmıyor adam olacağıma

bakma öyle gözlerime, ben adam olmaya değil yaşamaya gelmiştim, kandırdılar
–gözümü açtığımda lise sondaydım öncesini git babama sor.
kızdığım falan yok, ezik yaşamak zoruma gidiyor, kimliğimi istiyorum
en azından çocukluk resimlerimi istiyorum, leğende banyo yaparken.

ikinci gün; savaşıyorum, insanların nefesleri karışıyor

radio yayınları hepten kesildi televizyonlar kapatıldı birer birer
bir gün öncesiyle bir gün sonrası arasında fark yok
–ha bugün ölmüşsün ha yarın

üşenmesem mantar toplamaya gideceğim meşelerin altına
giderek hiddetleniyor kış, güneşi gördüğümüz yok

yalanlarla kurulu topraklara ekilmez aşk tohumları
hatırlasana; ne çok hamile kaldı doğanın sağanak yağmurlarında
–şarabın ve sefaletin kör ettiği insanlar.
her geçen yıl daha da arttılar, arttılar koca ordular oldular

batan ülkelerin neferleriydiler; onlar ki açlığın tanrılarıydı
çoğunun kolları bacakları fabrikalarda kalmıştı, adına iş kazası dedikleri
umudu için geleceğin, dalından koparıldılar, karılarının koyunlarına giremeden
–öpmeden çocuklarını, mürüvvetlerini göremeden
çarklara sıkışan çapraz kurlara benzemiyordu onların sevdaları
ne sinema yüzü gördüler, ne de tiyatro, kitap bile okuyamadılar
sanattan alıp veremedikleri olmadı, onlar sadece ekmek istediler
–katığı soğan zeytin olan
evleri mi? güldürme, yaşasalar şükredeceklerdi hallerine, ona da yaşamak denirse
oysa güzel dünyalar kuracaktık gençken sene iki bin on beş
bir çok dostumuz otuzuna gelmeden öldü.

üzerimde halen kot pantolon var, saçlarım belimde aralarında bolca beyaz
şür'le öykü de kocaman oldu, seneye okula başlayacaklar
anneleri sergide iki gündür görüşemedik, evde yalnızım.

televizyon çekmeye başladı, yeni bir saldırı daha, ölenlerin fotoğrafları suçlu sayılıyor ki
–gözleri tamamen oyulmuş
saçları kazınmış genç delikanlıların kafalarında kurşun izleri
özgürlükleri için dünyanın dört bir yanında çarpışıyorlar, paranın hükmü yok yüreklerindeki
– şarapnel izlerinde

hepsi ölü... biri hariç hepsi kahraman; o daha çocuk elinde oyuncak arabası...
umut mu? hiç kaybetmediler ki; biri yüz kansız ediyordu,
onların intikamları aşlarına göz koyanların, bebelerinin canına kıyanlarını
açlıktan ölen her bebe bir şehitti anlayacağın.

üçüncü gün; boyanıyorum, pastellerim, sulu boyalarım kurumuş

havalar kötü gidiyor bu yıl, ölüm haberleri eksik olmuyor gazetelerde
ayazdan buz tutmuş ellerim, üzerimde kabanım yok
boynu bükük salkım söğüdüm yüzüm toprakla kardeş
duysun istiyorum dağlar, denizler, gün görmemiş yetimler
gözyaşlarım bir fidana can verir mi bilinmez ama ağlamak istiyorum

sustur komşuları bana soru sormasınlar hiçbir şeyin yanıtını hatırlamıyorum
silik apartmanlar kaldı benliğimde mahallenizin kenarında park var mıydı?
durağın camlarını ben kırmadım, hiç otobüs beklemedim o durakta
sadıktım, tüm randevularıma hep zamanında geldim
geciken koca bir kent vardı, sokaklarını mahsus çıkmaz yaptıkları

inat olsun diye sevgililere çay paralarını artırdılar utanmadan
otobüsler tıka basa dolu, yer yok, uçak kalkmıyor, trenler bozuk
parklar, bahçeler ayyaş yuvası; evden çıkmasak diyorum
bu insanlar kim, nereye koşuyorlar? ayakları birbirine dolanacak
ölü bunlar görüyor musun, inanmıyorum peki biz canlı mıyız?
burası bizim çocukluğumuzdaki memleket değil bizi kandırıyorlar
yeşili çoktan unuttum, maviyi on beşimde görmüştüm en son
yıl iki bin elli dört ağustosun on dördü ben bugün ölmüştüm

dördüncü gün; süsleniyorum, içimden gülmek geliyor

saat on ikiyi çoktan geçti uyumuşsundur
saçların yastığına dağılmıştır, rimelin kanatmıştır yüzünü
bense hâlâ gelecek olan dizelerimi bekliyorum
sabaha çok var, bugün dördüncü gün, üşümeye başladım
göz kapaklarım dükkânı kapattı kapatacak
rüyamda yazamıyorum kalemim, kâğıdım sızdı kaldı

susalım artık konuşmayalım bugün
yarın sonbaharla kışın çocukları doğacak
adını “bahar” koyacaklar kanımca.

beşinci gün; saklanıyorum, çocuklar hariç herkes ağlıyor

bu sabah tüm sabahlardan daha fena, canım sıkılıyor
koca bir şehrin altında kalmış sümbülleri andırıyor
–yatac döşek yatan saçlarım
gözlerimde anlamsız kaymalar var, sağa sola bakıyorum
işe gitmek istemiyorum, kahvaltı yapamıyorum
ağzım kül tablası gibi kokuyor, dişlerim saman sarısı

beni kurtaracak yok mu diye bağıyorum? Boğazıma düğümleniyorsun
sen de “bir nehir gibi akmak istediğini söylüyorsun.”
senin için bir ömür verip geldim
inan olmuyor böyle iki saat tiyatro, üç saat sinema
–doymaktan çok acıkıyorum sana
bir gün sokak ortasında seni öpersem kızma, sevdiğimdendir
bu şiirde seni seviyorum yazdığım için de kızma
sakalımı uzattım, suratım tanınmıyor; onun için hiç kızma
sevmesin beni senden başka kimse, istemem
–çocuklar hariç, onlara kıyamam.

altıncı gün; dinleniyorum, hiçbir şey eski gibi olmuyor

dönüşü olmayan yolculuklarda kaybettim seni
yeter dedim! dur durak bilmeyen kaçışlarına nedenler aradım
bilmem kaç zamandır arşınladım sokakları, kapıları parmak uçlarımla açtım
ne çok kanadım hatırlasana, yıl iki bin otuz beş uçaklar inmiyor gökyüzünden
kan kaybediyor insanlık “tükeneceğiz”

gittin! uzun uzun sana geldim. yoktun!

bozuk ritimli rüzgârlar ne güzel soyardı ağaçları, sonbahardı ve sen yanımdaydın
telâşa verdi içimin kıyamet sessizliği, bir yağmur çisesi gibi düştün aklıma
– ne olur bırakma ellerimi.

yedinci gün; gidiyorum, çocuklar sana emanet

yapacak çok iş var biliyorsun değil mi? Ülkeler kur
içine kentler yap adına ne dersen de; birine “barış” de hiç değilse
son gün geldi gidiyorum, neden gittiğimi anla, hesabı kestiler
daha kalmak, savaşmak isterdim ayaklarımda derman kalmadı
hani şimdi ölürsem diyorum ne olur?
en çok kitabım çıkar, belki ünlü bile olurum
ya öncesi, yani yedinci günün içine girerken
her gün defalarca pencereye çıkıp yolunu gözlemekten daha farklı bu anlıyor musun?
bu gece yatarsam bir daha uyanamayacağım, sonra sonsuza bakan iki göz
rüyamda çivilenmiş dağlardan aşıyorum,
güneşsiz her yer karanlık yastığım kardeş, yorganım düşman üşüyorum

yedi gün oldu canım sensiz, senle geçen bir ömre batırılmış iki çocuk
–zümrüt taneleriyle işlenmiş

bakışlarını hayatıma yaydığımı duymasınlar
kimse bir şey bilmesin sır gibi sakla beni,
itiraf etmek zorundayım – ben gerçek değildim
inanmazsan, yüzüme dokun, ellerin boşluğa düşecek
artık sonsuzum, şimdi bütün haftalar lânetli

yıl iki bin kırk üç gel(e)mezsin biliyorum
aylardan hazirandı hastaneye yattığımda
puslu bir ağustos akşamı gideceğimi söylemiştim sana
işte gidiyorum; beni anılarımın bittiği yere göm
ve son isteğim, çocuklara her şeyi anlatma sakın
her geçen saniye dağılan kırık bir aynayı andırıyor fotoğraflarım
ben seni bitmemiş şiirimde bıraktım.
yani tam burada...

8 – 22 Ocak 2002 / Narlıdere – İzmir

* Uğur Mumcu Şiir Ödülü

Alper Akdeniz

“ağır ol bay
düz yazı”

Şiir Dergisi – Sayı: 8
Mart – Nisan 2002
Dosya: Reha Yünlüel

Alırza Efendi Cad.
1225 Sk. 13/2 Gebze
agirollbayduzyazi@yahoo.com
<http://www.seyirdefteri.net>

Aynı anda geçen onlarca minibüs arasından birisi vardı ki, çözülmez bir duygu akıtıyordu yola. Kendine karşı delice bir inatla beklemiş, ama hep bekletilmiş bir adamın kaygıları süzülüyordu minibüsün içinden geceye. Hızla geride kalıyordu her şey, yol çizgileri, saraylar, Haliç, ışıklar, karanlıklar... Adam kafasının içindekileri dışarı atmak, onları ardında bırakmak için sonsuz bir arzu duyuyordu. Yolda umuda rastlarsa eğer, onu beceriksizce kaçırabilme olasılığı oracıkta yitip gitme düşüncesini sokuyordu kafasına, kaybolmalıydı, unutmali ve unutulmalıydı. Bir an önce hem de, beklemeye tahammülü kalmamıştı...

Minibüsün camına dayalı başının içinden neler geçiyordu neler... Hızla, ama her şeyi sindirerek düşünüyordu. Sonuçta dönüp dolaşıp yine kendi yüreğine düğümleniyordu kaybolmuşluğu. Güneşle dost bir gün düşünmüştü örneğin, unutmak istediklerinden birisiydi bu, güneşin umarsızca yaktığı başını sevgilisinin sözleri döndürüyordu, içten bakışlar gidip geliyordu aralarında. Hızla kanatlandı, geceye uçu bu düşüncesi, dev ışıkların yaladığı bir caminin minareleri arasından ustaca süzüldü ve göğe yükseldi. Oradan baktığında, aşklar gördü yeryüzünde, terk edilmek istenmeyen düşüncelerin varlığına şahit oldu. Ve içi sızlayarak, her yerine bulaşmış karanlığı da yanına alıp tekrar geldiği yere döndü, nefretle. Adamın yüreğine tükürdü, ve sıkıca bağladı kendini oraya. Bencillikle suçlanan adam, bir kez daha yitmek istedi, hayatında bir kez olsun bencil olacak, anılarından soyutlayacaktı kendisini. Oysa kararlılığını besleyemedi, kendisini savunmak için en küçük bir uğraş dahi veremedi. Ümitsizdi ve kaybolmuştu. Zayıf olduğunu hissediyordu.

Birkaç denemeden sonra vazgeçti içindekileri salıvermekten, çünkü her defasında gecenin karanlığına boyanıyor, birer hançer olup yüreğini kanatmak üzere geri dönüyorlardı. Üstelik adam artık öğrenmişti ki, yürekteki sıkıntı daha çok yakıyordu insanı beyninin içindekinden. Kendisine bir yol bulmanın olanaksızlığı cebinde, evine doğru yollanıyordu. Minibüs geceyi yarıyor, inatla öne atıyordu kendini, içinde koca bir özlem varmışçasına ilerliyordu. Minibüsün, zaman çabuk geçsin diye türkü söylediğini düşündü. Zaman çabuk geçsindi ki, bekletmesindi daha fazla onu bekleyenleri... Adam bunları düşünürken boğulduğunu hissetti, koca bir el eziyordu onu, ve

terk edilmiş olmanın sancısıyla iş birliği yapmışçasına gözlerinden akan yaşları siliveriyordu gece. Kimseler görmüyordu ağladığını... Yalnızdı, kendisine yardım edemiyordu...

“İnmeliyim.” diye mırıldandı, “Ne olur dur, yalvarıyorum sana. Türkünü bölmek istemezdim ama...” Hiç orali değildi, adam bıyık altından gülümsediğini düşündü minibüsün, sanki daha hızlı gidiyordu şimdi. Zaman yüreğinin tam ortasından geçiyordu bir kurşun gibi. Kendisine ışıltıyla bakan bir çift göz gördü adam, tanıdık bir çift göz. Tanıdık sözcükler buldu kulaklarının etrafında sallanan: “Sonuna kadar paylaşmaya hazırım hayatımı!” Ansızın donuklaştı, yabancılaştı karşısındaki gözün bakışları...

Artık içine sığmayı kabul etmeyen ızdırabını çoğaltacağını bile bile:

“Neden?” dedi adam kıvrınarak.

“Nedeni yok, bilmiyorum.” dedi buz gibi soğumuş olan ses.

“Anlıyorum.” dedi gözyaşları adamın. Oysa sıkılmış yumrukları hiçbir şeyi anlamadığını söylüyordu.

“Üzgünüm... Üzgünüm...” Hiçkırıklarla birlikte eridi ses, karanlığın öbür ucunda kaldı.

“Sonsuza dek...” diye düşündü adam, gözyaşları yanaklarını yakıyordu.

İçine düşmüş olduğu kâbustan bir anlık sıyrılışı ve ölüm kokan birkaç saniyenin yüreğinden geçişi, minibüsün attığı taklalar sonucu yol kenarında ters yatışı ile noktalandı. Her yanı kaplayan duman umarsızca dönen tekerleklerle eşlik ediyordu. Artık ne gece, ne acı, ne de yüreğini sıkın eller vardı. Hiçliğin içinde kaybolmuştu insanlar, yollar, otomobiller, aşklar. Gözlerinin altı şişmiş ve ıslak olduğu hâlde yerde yatıyordu adam, ölmüştü.

Yıldızların tanıklığında şöyle haykırdığı duyuldu minibüsün: “Aç gözlerini ne olur, aç gözlerini, aç ki sana bekleyenim olmadığını söyleyeyim, aç ki yola damlayanın türkü değil, göz yaşlarım olduğunu söyleyeyim, seni karanlığın acımasız ocağına ellerimle teslim etmemek için durmadığımı, terk edilmenin ne demek olduğunu bildiğimi söyleyeyim! Aç gözlerini adamım, ah ölme, ölme!”

Bu sözler gök boyunca yankılanarak dolaştı, geri dönüp bir hançer gibi kondu minibüsün yüreğine. Çılgınlıklar... karanlığın öbür ucuna dek uçtular mı dersiniz? ■

MABRAHAR

Işık saçlarının arasına girer, içerilere
İçten ve güzel olan yerlerine sokulur, ulaşır
Düşlerine. Dudaklarında kaç ölü çocuk, kaç eski aşk
Yalın ayaklığında. Yoldan geçerken herhangi birine
Selam verebilirce gülümser yüzün, yaban bir otlakta
Ya da ıssız bir adada. Oturur, konuşur Mabrahar; suçsuzluğun
Tanrısı, tanrının diğer yarısı ve masumluğun. Çocuk
Gülüşünde üç-beş eski şarkı taşırırsın, oval yüzünde ve siyah
Bakışında bir rahibenin kıvancı... Öylece dolaşırsın. Işıldayan
Her şey süzülür saçlarının arasından, arasından sızarlar, kayıp
Gider parmaklarım saçlarından, jilet gibi keser, susar, öğretirsin.
Susmayı öğretirsin bana, yaprakları, susan yaprakları öğretirsin sonra
Ve susan her şey gibi alnı dik, diri durmayı...

Saat sabahın üçü... uykum yok... saçlarımdan
küçük patikalar açıyorum yalnızlığına. Her daim kapalı,
kilitli, saf, berrak ve aydın yollarına. Mabrahar
bir düş değil, düşü sattım ucuza, kırlangıçların perişan hallerinden
yadigâr kalan bir koca tutku bana! Gecede gözlerin, saçların,
gecede avam bir yalnızlık şarkısı başlar. Sen dur, ben müziği hallederim.
eski bir kırkbeşlik, konakların ahşap cumbalarından geceye süzülür,
arasından sızar saçlarımdaki patikanın, geceye şimşek gibi iner.
Gecede gözlerin, saçların... Mabrahar.
Gecede akıl almaz hızlarda yalnızlıkla kuşanmış atlılar...
Alnımda siyah bir yelpaze belirir,
Ayın üstünde siyah bir yelpaze belirir, bir çelik yelpaze,

Sessizce doğrulursun uzandığın yatağından, sana kalan ne varsa
Karanlık taşır. Bana bırakırsın yalnızlığı, sana kalan ne varsa
Karanlık taşır. Bir gecenin uvertürü taşınan aşklar, ücretsiz
Ve karşılıksız aşklardır.

Pis ve karanlık bir sokak seni lânetin rahmine taşır
Pis ve karanlık bir sokak seni lânetin rahmine taşır
Sıska bakışın, uzun dudakların ve karanlığa yakınlığın...
Pis ve karanlık bir sokak seni lânetin rahmine taşır

Karanlık bir lânet her yeni aşkın peşinde dolaşır. Mabrahar.
Işık saçlarında, ışık dudaklarında, gözlerinde ışık, düşünde
Ve düşüşünde... Sen aşkı küçük balıkların söylediği bir şarkı say,
ki ben balıklar kadar vurgun
ki ben balıklar kadar sessiz
kaç yatan adam bir film karesi kadar güzeldir, kaç aşk? Sorma.
Ah, karnemde kırıklarla dolu eski aşklar, zor seven, anında seven,
Takılan kalan bir adam... Sabrın lisanını konuşan küçük, masum
Rahibe. Küfürler alnımı açtı, intihar oldu; intihar boynumu açtı
Ve sessizlik doğdu
Ve sessizlik oldu Mabrahar.

Kırk adam, bir atlı süvarinin başında dümeni kontrol eder
Bir adam bin atlı süvarinin ardında yönünü tayin eder. Farkı siyah
Ve emsalsiz bir düşüş, taammüden bir adam öldürme, bitirme tezini
İmha ettirme... Siyah senin rengin; siyah bir süvari karanlıkta
Rotanı tespit eder. Mabraham. Gece sarayının masum ve düş'engiz
Kraliçesi... Adın yanar aklımda, gece aydınlık tarafını belirtir,
Perdem oynar, rüzgârın şarkısıyla tülüm
Bir o yana bir bu yana danseder. Gün beklenir, gün gelmez,
Yüzünü gösterir ve geri kaçar.
Yüzünü gösterir ve geri kaçar. Mabraham.
Gün eksik kalsın, pencerem türlü sevdalara açılmasın, siyah ve gizli
Bahçem her an ayakta kalsın. Ama kalmaz! Ama aşk bir yandan
Terlemiş bir vücut, bir yandan bir kaleme üç keçeli uç...
Ben o adam olamam, hep gündüz ve açık;
Ben bu adam kalamam, hep susan ve karanlık.
İt ite hırlar, siyah bir masal perisidir Mabraham. Bir görüşte
sevilen, bin görüşte tanınan. Gece durur, gece oturur, gece geçmez,
siyah bir gölge kervanın ardından maskesini indirip soyunur.
Kent için bir atlas yaratır tanrılar, kent soyulur,
Bir soru sorulur ve bilen masallardaki perinin sahibi olur.

Kaç düşe kıvançla kement atar bir şair ve iğfal edilen bir şair kaç biçimsiz şiirinde biçim kaygısından çok bir kadının esiri olur?

Billur bir soru aynaların süsten arınmış taraflarında yanıp durur. Mabraham.
Bana sığmaz, sana sığmaz, aşka sığmaz, teşvik eder yalnızlığı. Televizyon
açılır, eski dostlardan yepyeni kartpostallar gelmiştir, ışık parlar,
sarıyor, sonra karanlığa karışır, lâmba söner, yine yanar,
her şey değişir, her şey başkalaşır, yalnızlık kalır. Bir odanın
tepe noktasında duran siyah bir bant bizi tesadüfen ayırır. Aynı odanın
merkezinde yatan mavi eşarp bizi alenen tanıştıır. Mabraham.
Yüzün beni çağırır, omuzlarıma yaslanırsın, saçma sapan konuşuruz,
Şiirleşiriz sanki, kırk haramiler bir altın suyunun peşinde susuzdur.
Oysa altın, kara bir mağaranın içinde bulunur.

Vakit sonbahar.
Hüzün, martıların kanatlarında anlamsızca göçüyor.
Gözlük çerçevelerim umutsuzluğumun maskesi, berrak bir duman
Her yanıma sarıyor, göz gözü görmüyor. Masada
antika bir daktilo: 1975 Erika. Öylece bana bakıyor,
ben ilk kez terkediyorum. Mabraham.
Gözlerin tuvallere sığmıyor. Baktığımda o engin,
O jaguar derisi bakışın, o karşılıksız bakışın...
Ardımda bunalımcıların kitapları, önümde
Karanlık bir masa... Ülke referandumu gidiyor,
Bütün altmışsekizliler şair, ben şair miyim bilmiyorum!
Ben devam ediyorum yine de, ben yazıyorum
Ve bil ki Mabraham, bir yazılı metnin aslıdır
Ama şiir olan, ama olmayan.

Filmlerde unutulmuş âşıkları sevdim ben hep.
Ne esas oğlan vardı gözümde, ne kara gelin,
Ne kahraman. İşte kahraman sana renksiz rahibe,
Bir masum kraliçe. Mabrahar.
Düş kelimesinin üstünde aslında düşüşler yaşar
Ve küçük düşüşler kelimenin kökünü karalar.
En saf yerin, en uçuk hâlîm, bir koca paylaşamayan öykü bu
Sanat ve saat sabahın beşi. Düşkünüm, düşten bir kadın bu sultan,
Bir dergâhtan kalkan rahibe, bin düşümden hatırladığım sultan.
Mabrahar. Bir süvari birliği kement atıp şiirimi denizlere saklar.
Bin süvari alayı kementli ya da kementsiz onu çıkaramazlar.
Ama bir yanlışım var. Haklısın. Suçluyum ben. İnfaza mahkûm bir deliyim.
Haklısın, bırakalım bunları. Aşkı bırakalım. İftira konuşsun,
İstişare olsun ve kapalı devre yalanlar atılsın ortaya. Unutalım.
Onu unutalım. Aşkı unutalım. Unutalım Mabrahar.
Zırvalıyorum, kelimeler kayıyor dudaklarımdan,
Dudaklarım mühürleniyor sonra, sen geliyorsun, konuşuyorsun,
Tek sen konuşuyorsun.
Ama suçluyum ben. Suçumu bilmiyorum, suçluyum.
Susmuştuk hani, hani unutmuştuk. Unutamazsın geçmişî.
Çünkü geçmiş her nasıl olursa olsun bir yerde dikilip
Koca gözleriyle sana bakar.

Hey! Bir kahve getirin bana! Mabrahar! Uyumamalıyım,
Uyumamalıyım bu gece. Bir sincabın nefesi gibi
Sessiz gelmeli ertesi gün nefesim. Işık saçlarının arasından
Sızmalı bir vakit, parmak uçlarıma uzanmalı
Ve siyah bir keleşin ömrünü doldurmalı. Mabrahar.
Uzun hayatın, uzun geçmişin, bilmediğim o sahte,
O yapmacık, o kirlenmiş ve temizlenemez yerlerin
Bir süvarinin kılıcında terk-i diyar eyler zamanı.
Ve bir süvari, her ne kadar yalnızsa da
Yalnızlık ip salan bir vücudun iskeletinde biter.
Suçluyum ben. Mabrahar. Biliyorum.
Böyle sakın ve sessiz kalıyorum kimi zaman.
İsyankâr ruhumda belirir o vakit
ki sadece sana kapalı
ki sadece aşka kilitli
masum bir halin karanlıkta öylece uzanıyor.
Ama suçluyum ben. Biliyorum. Suçum
Ayyuka çıkıyor gün aydınlandıkça.
Suçluyum ben Mabrahar, suçum nedir bilmiyorum.
Yardım et bana!

16.10.01 / 05:34 – Şişli

Mehmet Ulaş Oral

öteki-siz
kültür, sanat
ve şiir 'derdi'

alkol ve edebiyat

PK 458 80224
Şişli / İstanbul

otekisiz@hotmail.com

İNSANI ANLAYABİLME YOLUNDA İNSANÎ BİR BAKIŞ: ‘SEVGİ’

Emrah Altınok

İÇİN DIŞINDAN KOPAN DIŞIN İÇİ: ‘İNSAN’

“Öteyi yaratan acı ve güçsüzlüktür.” -
Nietzsche

Biz insanlar problemliyiz. Dağılmak istiyoruz. Baş başa ama yalnız olmak istiyoruz. Baş başa olmak çatışmayı getiriyor; yalnız olmaksızın gücümüzü yıpratıyor. Baş başa olmamak güven isterken; yalnız olmamak kişisel ödünler gerektiriyor. Aslında biz dağılmak istiyoruz.

Önce içsel bir dağılma... Her şeyin içinde olmak, haberdar olabilmek istiyoruz. Bu çoğunluğun aklı için baş başa olabilmeyi kırıltma noktası; azınlığın aklı içinse kültürel bir maymun işahlılık olabilir.

Sonra dışsal bir dağılma istiyoruz. Yayılmak ve sıçramak... Bazen yayıldığımızı sanarak aslında sıçırıyoruz. Mekân doyumsuzluğu bu... Her yerde olmak istiyoruz. İçsel olanda olduğu gibi, aslında bu da ikircikli bir durumu işaretliyor. Bu, çoğunluğun aklı için yuvalanmış bir kalıcılık isteminin anlık gezginliği iken, azınlığın ‘yorgun aklı’ için dünyayı kısa bir yaşam içinde anlayabilmenin imkânsızlığını anlatıyor. Öyleyse dağılma sadece içsel bir tepki değildir.

Günlerce kurumaya bırakılmış bir kurabiyenin, un, süt, su, şeker ve yumurta ile kaynaşmış iç bağları zamana karşı gelemeyerek kopmak isterken, bu durumu gözleyen bir çocuğun kurabiyeyi eliyle ufalaması mümkün olabilir. Oysa biz, kurabiyenin unu, sütü, suyu, şekeri ve yumurtası olmak isterken, bir yandan da o kurabiyenin etrafa dağılmış kırıntılarıyla birlikte, tümünü yemeyi istiyoruz.

Biz çok şey istiyoruz aslında...

ANLAM VE DİYALEKTİK: ‘YALAN’

“Yalnızca anlaşılır olanı anlayanlar, çok az şey anlıyor demektir.” -
Marie von Ebner-Eschenbach

Biz insanlar mekânı, birbirimizi ve olayları anlamıyoruz. Çünkü geçmişi bilmiyoruz. Bugünü bilmiyoruz ve yarına dair netleşmemiş kurgularımız var. Bazen kurgusuzuz da... Hep tek yönlü ve az düşünüyoruz. Tikanıklıkları telâfi edişlerimiz yalan söylüyor. Doğrucu telâfilerimizse kısa vadeli. Sorumluluk bağlamında en yakındakine pas vererek zaman geçiriyoruz. Doğrularımız var; oysa doğru toplumsallaştırılmaz.

‘Genel doğru’yu reddettiğimiz noktada, gerçekdışı olma durumu ile karşılaşılıyor. Gerçekdışı olanı anlamak ve anlatmak her zaman daha zor olacaktır. Anlamı reddettiğimiz noktada ise, işleyen bu sistemin yoksuzluğuna ortaklık ediyor; düzenin aksaklıklarını görmezden gelenlerden biri olup çıkıyoruz.

Biz insanlar anlaşılmayı bekleriz, hep anlatmak isteriz ve biz insanlar dinlemeyi hiç sevmeyiz. O halde anlaşılmayı beklememek çözüm mü? Ya da anlatmaya çalışmak hep böyle yoracak mı? Peki ya sürekli dinleyerek, dinlediklerimizden mi bir ömür yaratacağız? Anlatmaya çalışmayan, anlaşılmayı da beklemeyen ve hep dinleyen bir insan olabilmek erdemli olmak mıdır? Yoksa normal bir insan olmayı reddetmek midir? Bunlardan sadece birini başarabilmek erdem midir? Yoksa bu bir gün belirsizleşecek kadar az yüklü olabilmek midir?

Üç kent olsa bir ülkede: birincisi ‘anlaşılmayı bekleyenlerin kenti’, ikincisi ‘anlatmak isteyenlerin kenti’, sonuncusu da ‘hiç dinlemeyenlerin kenti’. Bu üç kent nasıl ilişki kuracak? Birincisi anlaşılmayı beklerken, diğer iki kenti hep bencil olarak nitelendirecek. İkincisi de hep anlatmak isterken, hiç dinleyici bulamayacak. Sonuncusu ise sırtını dönecek her ikisine de.

Bu problemi sosyolog ve psikologlar yorumlayacak olursa, en büyük problemin anlamın üzerinde gelişen diyalektik olduğunu söyleyeceklerdir herhalde. Diyalektiğin annesi, babası ve geçmişi yoktur. O yaşamaz; ama ölü de değildir. Problem diyalektikse, kısa bir çözüm aranıyorsa ve nihayet kısa çözümler yok etmekte yatıyorsa, diyalektiği eritelim gitsin. Oysa problem zaten diyalektiğin eriyor oluşu değil mi?

Ne insanı, ne de diyalektiği yok edemeyiz biz. O halde yalan söylemeye devam mı edeceğiz? Yoksa asıl yalancı ‘anlam’ ve ‘diyalektik’ mi?

İÇSEL BİR ATIF: 'SEVGİ'

"Ölsem ayıptır, sussam tehlikeli, çok sevmeli öyleyse, çok söylemeli." -Metin Altok

Bugün dostuna bir soru sor. Düşünmeden yanıtla. Adın söylendiğinde aklına gelen ilk üç sözcüğü sırala. Gri, boşluk ve hayal örneğin ya da daha somut: ressam, tatil ve anne...

Böyle bir soruyla karşılaştığımızda aklımıza ilk gelen sözcükler ya çok somut; ya da çok soyut olacaktır. Elbet bunun karşımızdaki insanla olduğu kadar, bizimle de ilgisi var. İç dünyamız ve yaşamı algılayış biçimimiz, bu kısa cevaplama süresi içinde istemsiz olarak, nesnel ya da kavramsal biçimde tepkisini ifade edecektir. Bu yüzden bir soruya fazla düşünmeden yanıt vermek, 'çoğu kez büyük hatalara yol açabilir' düşüncesinin tersine, bilgi içerikli olmadığı sürece, bütünüyle bizi yansıtan doğrulardan oluşacaktır. Bilinç, düşünme ve ses ile tepki verme devamlılığı içinde bilinçsiz bir rasyonelliği yansıtıyorsa,

kendisini ifade etmeyi başarıyor demektir. *Çünkü bilinç, bilinçli olduğu sürece biz, biz olamayız.*

Verilen cevaplar acaba her zaman o insanın gerçekçi özellikleri midir? Yoksa bizim ona attığımız özellikler mi? Bu noktada düşünülmüş bilinçli bir cevapla, bilinçsiz cevap örtüşür. Çünkü verilen cevaplar, aslında ona attığımız özelliklerdir. Bunlar gerçekçi de olabilir; olmayabilir de... Cevapları duyduğumuzda gülümsüyorsak bunun iki nedeni vardır. Ya bize göre gerçekçi olmayışlarının şaşkınlığı, ya da kendimizi tanımlamak istediğimizde bizim de sıralayacağımız sözcükler oluşu...

Soruyu sorma amacımız, yalnızca bunu karşılaştırabilmek değil elbette. Asıl amaç: yanıtlayan kişinin, bireyselliğini tanışıklık süreci içinde statik ya da değişken yönleriyle, hangi karakteristiğe oturduğunu öğrenebilmektir. Çünkü bize karşı beslediği duyguları bu yolla tartabiliriz.

Biz insanlar değişimi sevmeyiz. Ona bir türlü ısınamayız. Evimiz, arkadaşlarımız, yaşadığımız mahalle, kent, ülke, yaşımız -genelde genç yaşta- sevgilimiz ve hatta karakterimiz değişmesin isteriz. Mutlaka bunun tersini de düşünenlerimiz vardır; ama o değişim isteminin içinde yeni bir değişmezlik istemi yatar. Aydın Şimşek, "Siyasal Tarih Sürecinde Sanat ve İktidar" adlı kitabında şöyle diyor: *"Değişimin kendisi de değişendir."* Yani bir gün beklediğimiz değişiklikler de değişebilir. Bir diğer deyişle ortada sabit bir idol özlemi ya da bağımlılık seviyesinde şaşkın bir diyalektik eksikliği yoksa, değişim istemli olarak kendiliğinden değişecektir. Buna sebep olansa, ilk çağlarda olduğu gibi artık doğa değil; salt insanın kendisidir. Çünkü doğa ile 'etik' soğuk bir savaşın ortasında erimekte...

Tekrar soruya dönelim ve yanıtımız “ressam, tatil, anne” olsun. Bu soruyu en yakın dostuma ben sormuş olsaydım, yanıtları şöyle yorumlardım: beni bir ressam olarak tanıyor, en kısa zamanda tatil yapmak istediğimi biliyor ve annemin benim için çok değerli olduğunu sezmiş. Bir gün ona resim yapmayı bıraktığımı ve artık iyi para kazanmak istediğimi söylesem, mutlaka buna karşı çıkmak isteyecektir. Bence bu doğal değil, garip bir durum. Doğal olan yanı varsa da, değişimi sevmeyen biriyle daha karşılaşmamdır.

Neden garip? Dostum ‘beni’ mi seviyor, yoksa bana atfettiklerini mi? Benden yansıyanlarla kafasında yarattığı ve kendinden de bir şeyler katarak kurduğu ‘o adam’ı mı seviyor? Değişimi kabullenmek istemiyor. Oysa ben yaşıyorum ve değişim kaçınılmaz. Değişimin kendisinin bile değiştiği bu değişken dünyada, değişime ayak uydurmaya çalışıyorum. Benim için doğal olanı yaşıyorum. Karar veriş ya da sürükleniş... birbirinden farksız... Bu sadece bir yöneliş. Üstelik yeni ve hareketli.

Sevgi bir atıftır. Yalnızca değişmeyen içsel doğrularımızla karşımızdakine atfettiğimiz güzelliklerdir. Çünkü sevgi, kendisi gibi durağan, sorgusuzlaşan her duruma adapte olur ve değişime tüm yalınlığıyla kafa tutar. İnsanı tahakkümden uzak anlayabilmenin insanî olan tek yolu ‘sevgi’ dir.

Sevmemiz lâzım. ■

GÖRME DENEMELERİ

Kadir Aydemir

I

Vapur yanaştı; iskele... Mandalına kabuğunun içine "seni seviyorum" yazıp az önce deliren köpüklerin içine attım...

II

Yol boyu yürüdüm, incir topladım, arılarla birlikte su içtim kuyulardan, güneşin içe işleyen sıcağından kaçıp bu eski otobüs durağına sığındım. Kimse yok bekleyen benden başka, otobüs de gelmeyecek, biliyorum. Örumcekler bile terk etmiş burayı. Topallayarak bir köpek geçiyor önümden... Korkuyorum ve yürüyorum.

III

Sıkıldı. Devrilmiş bir ağacın üstüne oturdu. Etrafına bakındı. Toprakta bir çatlak seçti ve odaklandı. Buğulandı gözleri ilkin, ama zamanla fark etti küçük karıncaları, kırmızı ve adını bile bilmediği fakat evinin önündeki her kayanın altında yaşayan o yönbilmez böcekleri, kaçan bir tırtıl, yenmiş bir yaprağı, ışık oyunlarını... Sonsuz evreni.

IV

- Benim için sonsuz bir rüyasin sen. İnce ve kemikli ellerin çekiyor perdelerimi, dedi adam
- Kalbim, ellerim kadar küçük değil, dedi kadın
Bir çam ağacının yanındaydılar ve ağacın reçinesi toprağa damlıyordu.

V

Annem. Bu da evimiz, kitaplarım, ölü balıklarım, kırık akvaryumum. Eski kitapları biriktiriyorum, kaçınıcı sahibiyim onların? Geceyle birlikte kaç kişi dokundu onlara, kim bilir...

Mutfak camının demirlerine sürtünen mi? Karanlık kedim; rüzgâr değil. Bir şeyler anlatmak istiyor bana...

Kardeşim, sakızını perdeye yapıştırmış yine, çinko güğümde banyo suyumuz kaynıyor, anneannem dualarla harmutlar o suyu. Anlamadığım bir dile benzetirim söylediklerini. İçimden güler, alay ederim.

Küçükken dikenli tellere takılmıştı sağ elimdeki yüzük parmağım, kanlar içinde hastaneye koşmuştum, yırtılmış bir parmak, gözyaşlarım, kusma isteğim... dudagımda bilmediğim, anlamadığım bir dua. ■

MEKTUP

Gökçe Polatoğlu

senin hayalin... kollarımdan tutmuş aŖađı doğru çekiyor beni. Ŗarkılar alıyor. Ŗarkılarla ilgili çok yazdım, seninle ilgili de... olmamıŖ Ŗeyleri yazmıyorum ki! istanbulda bir tramvay var. gerçekten var! ben tramvayda yaŖadıđım günleri yazıyorum. insanlara anlatıyorum. tünelde kahveler var, dkknlar var. tünelde sen vardın. rengârenk insanlar var. hatta inanmazsın hâlâ doors alanlar var etrafta. sen de doors alardın. sokaklarda hayal kurabilen insanlar... onları anlattığım zaman yalan olmuyor hiçbir masal. hangi masal yalandı ki? senin elini tutuyorum. kafamı kaldırıp suratına bakıyorum. seviyorsun beni. masallar anlatıyorsun. hatırlıyorum: dünyanın en minik prensesiydim bir zamanlar. pera palasın önünde geçirdiğim günler vardı. palyaçolar vardı hayatımızda. istanbul bambaŖka bir Ŗehirdi, daha yeŖildi o zamanlar pera palas. bildiğim her yeri unutmuŖ, yeniden ıkartıyordum Ŗehrin haritasını. yürüyorduk. kanatlı olduğuna inanıyordum senin. söylediğimde doktorlar inanmadılar. sıkıŖtırıyor: resimler, görüntüler, bitmemiŖ cmler... duvarlarında resimler var odamın. yüzyıllar öncesinde yaŖamıŖ insanların resimleri. benim hayatımda on  yıl diye bir Ŗey var. on  yıl geçti bazı Ŗeylerin üzerinden diyebiliyorum sadece. benim zamanımda istanbulun aydınlık olduğu günler vardı diyebiliyorum. parklar, fiskiyeler vardı. suratına bakıyordum.

bakabiliyordum. günaydın diyordum. Çiçekler oluyordu ellerimde. iyi uykular diyordum. Çiçekleri sana veriyordum. bütün çiçekleri senin için topluyordum bahçelerden. bu kadar geçtiği için bile geriye dönülemeyeceğini dŖnyorum. ileriye doğru, gemiŖ beni rahatsız etmesin istiyorum. ama sen: hayatımın en büyük saplantısı. bana yardım etmeye mi alıŖıyorsun? Ŗarkılar var. tarihler var. hiçbirini hatırlamıyorsun. palyaoların kocaman burunları olur. bunu unuttuğuna inanamıyorum. beni nasıl unutursun? yanlıŖ Ŗarkıları alıyorsun. yanlıŖ masalları dinliyorsun kötü kalpli cadılardan. ben bir tek sana gvenmiŖtim. en gerçek sözlerimi sana vermiŖtim.

gürültü var. sana bakıyorum. seni seviyorum diyorum. iyi diyorsun bana, iyi. bunca zaman bunu duymak için mi yaŖadım ben? hayatımı bunun için mi harcadım? bunun için mi inandım sana? senden sonra kimse inanmadı bana. cmler hep eksik kaldı. Çok kötü Ŗeyler geldi baŖıma. rüyalarımı anlatacağım kimse kalmadı. sıccak odalar olmadı. saatlerce susmak. bundan sonrası hep susmaktır bilinçsizliğin derinlerine doğru. boŖ bakıŖların biriktiği yerde oturmak.

Ŗalarımın uçlarından sular damlıyor. farklı Ŗeyler yaŖamdan algıladıklarımız ve ben gittikçe aptal oluyorum. ■

Zafer Yalcınpınar

DENİZDEN ÇOK, ÇÖPLÜKLERİ

o şarkı nasıl söylenir
ki anlatacak senin yokluğunu
teslimiyetin zaferi hangi bayrağa yaraşır
kurur içimde bir sen
sarı bir yaprak olur düşer

dahil ettin işte kendini
içimin uçurumlarında kaybettiklerime
infaz nasıl bir mahkûma yakışmazsa
deniz dalgasında öyle durulmaz...
içimden hangi papatya yolundu
yokluğun bir gece uykuma sokuldu

zaten bu şehir de çürümeye başladı
çöp toplayanlar artarmış gitgide
martılar denizden çok, çöplükleri
yuva etmiş kendine

o şiir nasıl okunur
ki atmıştı leşimi bir çöplüğe
bayraklarımı yakıyorum tek tek
yanık kokusu çocukluğum
ömür sancıma iyi gelmişti gözlerin

derin dipsiz yalnızlığımdan
sorgu sual karanlığımdan
çektin çıkardın kendini
seni özgürleştiren beni pusulasız bırakan
bir gemi yolculuğuna benzedi bu ayrılık

boğmam seni içimdeki sorguya
hadi uç kendi göğünde uzaklaş
konuşuruz seni çöplüğümdeki martıyla

zaten bu şehir de çürümeye başladı
çöp toplayanlar artarmış gitgide
martılar denizden çok, çöplükleri
yuva etmiş kendine

Ulaş Nikbay

BAHAR SIKINTISI

baharda yalnızlık gibiydi
yağan dolu gönlüme
şimdi sadece biz olurduk
nisan yağmurunda sahilde
ıslanırdık ıslanırdık
birlikte

yalnız bir adaya
hırçın dalgaları vurur ihanetin
ışık yok gecede
sen yoksun yine
bahar aldatıyor ikimizi de

yağmura dönüşmüş gözyaşlarım
rüzgârla uzaklara
uzaklara
gözlerinin ışığıyla kurur
düşlerim hazıranda

aklımdaydı ayrılık
nisan geceleri gibi
neydi yaz çocuğunun
bahardan çektiği

Vedat Kamer

*İşte rüzgâr! Senin gibi ben de deliyim.
Islıklarım senin gibi inlemelidir,
Herkes beni ürpererek dinlemelidir.
Rüzgâr! Sana, yalnız sana benzemeliyim.*

Sabahattin Ali

Her insan kendisinin aynasıdır. Benim de gözlerime bakanlar –yalnızlığımı– sorguluyor aslında: bitmeyen, içimde saklı olan ve hiç kimsenin paylaşamayacağı tek şey olan yalnızlığımı... Beni biraz olsun tanıyanlar farkedebilir ancak yüzümdeki gülümsemelerde saklı olan öfkeyi. Oysa kim eğilip de görmeye çalışıyor ki yüreğimi, kim cesaret edebiliyor oradaki yalnızlıkla öfkeden özümlediğim koyu nefreti ve gururu görmeye?

Bedenimde zehir, elimde Ege tütününün kokusu...

Sigara hayatın ta kendisi olabilir ölümden de öte. Yanmanın verdiği acıyla cızırdayan kibritle doğar bir sigara aynen dünyaya gelmenin acısıyla ağlayan bebek gibi. Duman, geçip giden zaman olmalıdır o halde; beyaz bir sis sunar bize hayat. Küller yaşayıp arkamızda bıraktıklarımız, acı verenlerdir belki. Belki de hiç gelmeyecek olanlardır.

Daha sonra ağlama mevsimleri başlar güneşin kova takımyıldızına girmesiyle. Elimde bir

kova kin vardır. Tutup kulbundan sallarım gökyüzüne. Kinin rengi yeşildir: kusmuk yeşili, safra yeşili. Yanımda bir dostum vardır, başı yıldızlara yakın. Ona dönüp “Neden yeşil yıldız yok?” derim. “Çünkü hiçbiri güneş ışığından sevgiyi özümleyemiyor” der. Susarız.

Bir kibrit çakıp Marmara’dan geçen gemilere fener yaparız. Rüzgâr gelip kibriti söndürür. Rüzgârdan o an şüphe ederim.

Deniz dalgalıdır. Güneş denizin üstünde beni dansa öyle bir güzellikle çağırır ki atlamasam dayanmam. Görebildiğim en yüksek yere çıkıp son şiirimi okuyup denize dalarım. Orada beni gökyüzünden kayarak ve aldanarak düşen yıldızlar bekliyordur.

Denizden denize kıyısı olmayan bir şehirde çıkarım. Saçlarına ak düşmüş mutsuz bir adam bana hayatın sırrını dev demir yığınlarından, bağırsak dolusu solucanlardan ve yalan hüznlerden ibaret bir otogarda verir. Ocağa koyduğum ayrılık çayı çoktan demini almıştır.

Burnuma balkandan bir çay kokusu çarpar. Aylırım.

Şu dünyada ayık olmak benim için bayağı zor iştir. Kafama yatmayan şeye hemen karşı çıkar bağırrır, çağırırım ayık olunca. Kızarıyorum, küserim. Dedim ya gururluyum diye, özür dilemem.

Kimse bilmez, inanmaz belki; ama ben biraz da deliyim.

